

Европейска Комисия

**Тълкуване
на дефиниции на
категории проекти
в приложение I и II на
Директивата за ОВОС**

*Преводът от английски език на оригиналното издание на Европейската комисия е възложен
от Министерство на околната среда и водите*

**София
1000 бул. „Мария Луиза“ 22**

www.moew.government.bg

Europe Direct е услуга, предназначена да ви помогне
да намерите отговори
на вашите въпроси за Европейския съюз
Нов безплатен телефонен номер:
00 800 6 7 8 9 10 11

Много допълнителна информация за Европейския съюз можете да намерите в Интернет.
Тя е достъпна чрез сървъра Европа (<http://ec.europa.eu>).

ISBN 978-92-79-48090-4

doi: 10.2779/5854181

© Европейски съюз, 2015

Възпроизвеждането е разрешено при позоваване на оригинала.

Опровержение: Това ръководство по никакъв начин не създава задължение за държавите-членки или за разработчиците на проекти. Окончателното тълкуване на правото на Съюза е едноличен прерогатив на Съда на ЕС.

Съдържание

1. Въведение.....	4
2. Подход към тълкуването на проектните категории от приложение I и II от Директивата за ОВОС.....	6
2.1. Налични източници на информация.....	6
2.2. Понятието „проект“.....	6
2.3. Ключови принципи, извлечени от съдебната практика на Съда.....	8
2.4. Скрининг.....	9
2.5. Връзка между Директивите ОВОС и СЕО.....	12
2.6. Връзка между Директивите ОВОС и ДЕП.....	12
3. Индивидуални проектни категории.....	14
3.1. Въведение.....	14
3.2. Проекти по приложение I, посочени в член 4 (1) от Директивата за ОВОС.....	14
Приложение I (1).....	14
Приложение I (2).....	15
Приложение I (3).....	15
Приложение I (4).....	15
Приложение I (5).....	16
Приложение I (6).....	16
Приложение I (7).....	18
Приложение I (9).....	20
Приложение I (10).....	22
Приложение I (11).....	23
Приложение I (12).....	23
Приложение I (13).....	23
Приложение I (14).....	23
Приложение I (15).....	24
Приложение I (16).....	24
Приложение I (17).....	24
Приложение I (18).....	25
Приложение I (19).....	25
Приложение I (20).....	26
Приложение I (21).....	26
Приложение I (22).....	27
Приложение I (23).....	27
Приложение I (24).....	27
3.3. Проекти по приложение II, посочени в член 4 (2) от Директивата за ОВОС.....	29
Приложение II (1) Земеделие, горски култури и водни култури.....	29
Приложение II (2) Добивна промишленост.....	33
Приложение II (3) Енергийна промишленост.....	34
Приложение II (4) производство и обработване на метали.....	35
Приложение II (5) Минерална промишленост.....	36
Приложение II (6) химическа промишленост (проекти, невключени в приложение I).....	36
Приложение II (7) Хранително-вкусова промишленост.....	37
Приложение II (8) текстилна, кожена, дървообработваща и хартиена промишленост.....	37
Приложение II (9) Каучукова промишленост.....	37
Приложение II (10) Инфраструктурни проекти.....	38
Приложение II (11) Други проекти.....	42
Приложение II (12) Туризм и отдих.....	42
Приложение II (13).....	44
4 Таблица на дела.....	46

1. Въведение

Целта на Директива 2011/92/ЕС¹ относно оценката на въздействието на определени публични и частни проекти върху околната среда (Директива за оценка за въздействието върху околната среда или ОВОС) е да се гарантира, че проектите, които е вероятно да имат значителен ефект върху околната среда, са адекватно оценени, преди да бъдат одобрени. Преди да се вземе решение за разрешаването на такъв проект, възможните въздействия, които той може да окаже върху околната среда (резултат от неговото изграждане или дейност) следва да бъдат идентифицирани и оценени. Директивата също така осигурява участието на органите по околна среда и на обществеността в процедурите за вземане на решения за околната среда. В частност, на членовете на заинтересованата общественост трябва да бъде дадена възможност за коментар по всяко предложение, докато всички възможности са все още отворени, т.е. преди вземане на окончателно решение от компетентния орган по искане за издаване на разрешение. При одобряването на даден проект, компетентният орган е длъжен да вземе предвид резултатите от консултациите и да информира обществеността, по-специално, за мерките, предвидени за избягване, намаляване или компенсиране на въздействието върху околната среда. Обществеността трябва да бъде информирана за решението и може да го оспори пред съда.

През 2014 г. Директивата за ОВОС бе изменена.² Изменението не променя категориите проекти, посочени в приложение I и II към Директивата, но въвежда промени, които имат за цел по-добра защита на околната среда, като в същото време намалява административните тежести, произтичащи от правото на ЕС, в съответствие със стремежа на Европейската комисия към по-интелигентно регулиране. Измененията, свързани с този документ, са упоменати тук. За тази цел, този документ може да бъде в помощ на държавите-членки при транспонирането на изменящата Директива, очаквана на 16 май, 2017.

Приложение I и II към Директивата предоставят списък с проекти, които попадат в нейния обхват. Проектите в Приложение I, са тези, които имат значително въздействие върху околната среда и които, като правило, следва да бъдат предмет на систематична оценка (член 4 (1) от Директивата за ОВОС). Проектите в Приложение II не е задължително да оказват значително въздействие върху околната среда във всеки отделен случай; те трябва да се оценяват, когато държавите-членки считат, че има вероятност да оказват значително въздействие върху околната среда (член 4 (2) от Директивата за ОВОС). Съгласно член 4 (2) от Директивата за ОВОС, определянето на вероятното значително въздействие върху околната среда може да се извършва случай по случай, чрез определяне на прагове или критерии, или чрез комбинация от тези методи, като се вземат предвид съответните критерии за подбор, посочени в Приложение III към Директивата. Държавите-членки разполагат с право на преценка при определянето на някои видове проекти, които предстои да бъдат подложени на оценка или при установяването на приложимите критерии и/или прагове. Въпреки това, член 2 (1) на Директивата за ОВОС ограничава това право на оценка, като изисква проектите да бъдат предмет на оценка на въздействието, ако има вероятност, по силата на тяхното естество, мащаби или местоположение, да имат значително въздействие върху околната среда.³

Директивата за ОВОС дефинира термина „*проект*“ в член 1. С много малки изключения, Директивата за ОВОС не предоставя определения или други описания на категориите по проекта, посочени в приложение I и II.⁴ Някои определения, предвидени в други Директиви на ЕС или в международни споразумения, са изрично посочени в приложенията към Директивата за ОВОС, и са разгледани в раздел 3 от настоящото ръководство, в съответните категории в проекта. Опитът, натрупан в прилагането на Директивата за ОВОС, показва, че на практика може да бъде трудно да се вземе решение дали отделните проекти попадат в обхвата ѝ. Този въпрос беше разгледан в доклади на Комисията от 2003⁵ и 2009⁶ за прилагането и ефективността на Директивата за ОВОС.

1 Директива 2011/92/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 13 декември 2011 г. относно оценката на въздействието на определени публични и частни проекти върху околната среда, OJ L 26, 28.1.2012 г., стр.1-21.

2 Директива 2014/52/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 16 април 2014 г., OJ L 124, 25.4.2014, стр. 1-18.

3 Дело C-72/95, Kraaijeveld and Others, параграф 50; C-2/07, Abraham and Others, параграф 37; C-75/08 Mellor, параграф 50; C-427/07, Комисията с/у Ирландия, параграф 41).

4 Изключенията включват летища (Приложение I (7) (а)) и високоскоростни пътища (Приложение I (7) (б)).

5 Доклад на Комисията до Европейския парламент и до Съвета относно прилагането и ефективността на

Целта на настоящия документ е да се намали несигурността по отношение на тълкуването и обхвата на някои категории проекти, включени в Директивата за ОВОС. Той се стреми да направи това като предостави полезни източници на информация, по-специално решенията на Съда на Европейския съюз (Съда), праговете и критериите, прилагани от държавите-членки, определения, дадени в други директиви, както и съответните ръководни документи. Този документ се отнася за всички категории по проекта, посочени в приложение I и II към Директивата за ОВОС. Въпреки това, ръководството е само за тези категории, които са били обект на разискванията на Съда или когато има важна информация. При определяне на обхвата на отделните категории проекти, без да се засяга тълкуването, предоставено в настоящия документ, читателите трябва да имат предвид широкия обхват и директивата и цялостната ѝ цел, която е да се гарантира опазването на околната среда и качеството на живот.

Документът не разглежда или обсъжда подробно процеса на определяне дали е необходима оценка на въздействието върху околната среда (скрининг) за всеки от проектите в приложение II към Директивата за ОВОС. Този документ се стреми да съдейства на компетентните национални органи и заинтересовани страни, за да се определи дали даден проект попада в обхвата на Директивата за ОВОС, но не и да решава предварително дали проектите от приложение II трябва да се подлагат на оценка за въздействие върху околната среда.⁷

Този документ е подготвен от Генерална дирекция на Европейската комисия по околна среда, в сътрудничество с експерти на държавите-членки в оценката на въздействието върху околната среда и стратегическата екологична оценка. Този документ представя възгледите на службите на Комисията и няма обвързващ характер. Той не е окончателен. Документът може да бъде преразгледан в бъдеще въз основа на повече опит в прилагането на Директивата за ОВОС и да отрази бъдещи съдебни практики. Трябва да се подчертае, че в крайна сметка Съдът тълкува Директивата.

Директивата за ОВОС (Директива 85/337/ЕИО, изменена с Директиви 97/11/ЕО) - Колко успешно държавите-членки прилагат Директивата за ОВОС, COM (2003) 334 final, 23.06.2003 [<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1422441617501&uri=CELEX:52003DC0334>].

6 Доклад на Комисията до Съвета, Европейския парламент, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите относно прилагането и ефективността на Директивата за ОВОС (Директива 85/337 /ЕИО, изменена с Директиви 97/11/ЕО и 2003/35/ЕС), COM/2009/0378 final, 23.7.2009, [<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52009DC0378>].

7 Насоките на Комисията за скрининг могат да бъдат намерени на Интернет страницата за екологичната оценка на Комисията [<http://ec.europa.eu/environment/eia/eia-support.htm>].

2. Подход към тълкуването на проектните категории от приложение I и II от Директивата за ОВОС

2.1. Налични източници на информация

Решенията на Съда са единственият източник на окончателно тълкуване на правото на Европейския съюз. Директивата за ОВОС често е била обект на дела, заведени пред Съда, и редица дела са разглеждали въпроса за определянето, описанието и обхвата на отделните категории проекти, изброени в приложение I и II. Комисията публикува преглед на най-важните решения на Съда във връзка с разпоредбите на консолидираната Директива за ОВОС в *Оценка на екологичното въздействие на проектите – решения на Съда на Европейските общности*.⁸

Решенията на Съда съдържат някои основни общи принципи, които могат успешно да ръководят тълкуването на категории проекти, включени в Директивата за ОВОС, както и самата концепция за „проект“. Тези принципи са разгледани в раздел 2.3. За отделните категории проекти, допълнителна информация, получена от съдебната практика, е дадена в раздел 3.

Директивата за ОВОС изрично се позовава на други директиви и международни споразумения. Когато случаят е такъв, има задължителни източници на определения, които да се използват, когато се интерпретират категории проекти, посочени в приложение I и II.

Освен това, предвид широкия спектър от сектори, обхванати от Директивата за ОВОС, много други директиви и ръководни документи на ниво ЕС се занимават с дейностите, обхванати от или съдържат определения на термините, включени в приложение I и II. Определенията, взети от тези източници, не са непременно напълно приложими за целите на Директивата за ОВОС. Целта и контекстът на различните директиви трябва да се обмислят внимателно, защото различните актове на законодателството могат да имат различни цели, които от своя страна могат да повлияят на обхвата и смисъла на проектните класификации и определенията, които те съдържат. По този начин, определена класификация на проекти в една директива не е задължително точно да определя как същия тип проект трябва да се тълкува в контекста на друга директива.⁹ Както бе посочено от Съда (виж например Дело C-227/01, *Комисията срещу Испания*), правото на ЕС трябва да се тълкува в зависимост от целта и общата схема на правилата, от които то е част.

На практика, обаче, секторното законодателство и други ръководства често могат да предоставят полезна информация за справка, особено, но не само, когато става въпрос за повече технически термини.¹⁰

2.2. Понятието „проект“

Член 1 (2) на Директивата за ОВОС определя „проект“, като:

„извършването на строителни дейности или изграждане на съоръжения или схеми, друга намеса в естествената околна среда и ландшафта, включително добив на природни ресурси.“

Съдебната практика на Съда предвижда широко тълкуване на понятието „проект“.¹¹ Въпреки това, по отношение на понятието „проект“ и по-специално за това какво представлява „намеса в естествената околна среда и ландшафта“, Съдът е приел, че подновяването на съществуващо разрешително (за функциониране на летище) не може, при липсата на каквито и да било строителни дейности или интервенции, включващи промени в физическия аспект на обекта, да се квалифицира

8 Оценка на екологичното въздействие на проектите – решения на Съда на Европейските общности (2013 г.), [http://ec.europa.eu/environment/eia/pdf/eia_case_law.pdf].

9 Виж дело C-486/04, *Комисията срещу Италия*, параграфи 43 и 44.

10 Съдът, по дело C-127/02, случаят *Waddenzee*, използва определението за „проект“, съдържащо се в Директивата за ОВОС в случай, свързан с Директивата за местообитанията. Подходът, възприет в този документ, е съобразен с подхода, възприет от Съда в този случай.

11 Дело C-72/95, *Kraaijeveld and others*.

като „проект“.¹²

Терминът „съоръжение“ не е определен в Директивата за ОВОС. Дефиниция на този термин е представена в Директивата за емисиите от промишлеността¹³ (ДЕП), но не се счита, че това определение че отговаря на целите на Директивата за ОВОС. „Съоръжение“ в смисъла на ДЕП означава „неподвижен технически обект, в който се извършват една или повече дейности, изброени в приложение I, или в част 1 от приложение VII [от Директива 2010/75/ЕС], както и всички други пряко свързани дейности на същото място, които имат техническа връзка с дейностите, изброени в тези приложения, и които биха могли да окажат въздействие върху емисиите и замърсяването“ (член 3 (3) от ДЕП). За сравнение, Директивата за ОВОС предвижда по-широк обхват. Мобилните съоръжения – въпреки че не са посочени изрично в Директивата за ОВОС – се считат за обхванати от нейните разпоредби, както и временните съоръжения.¹⁴ Когато подвижни или временни съоръжения имат характеристиките (и свързаните с тях въздействия) на категории проекти, включени в приложение I и II към Директивата за ОВОС, те трябва да бъдат предмет на нейните изисквания.¹⁵ Освен това, когато мобилно съоръжение се премества на друго място, се поражда необходимост от по-нова оценка на въздействието върху околната среда.

Освен това, има видове дейности, които показват характеристиките на повече от една категория проекти, включени в Директивата за ОВОС. Тези дейности може да се видят от различни ъгли, в зависимост от техническите им характеристики, план или продукция, например проекти, свързани с биогаз или биогориво.¹⁶ Практиката показва, че различните категории проекти могат да бъдат от значение, в зависимост от обхвата на проекта за биогаз, по-специално:

- Приложение I, точка 9 или 10, или приложение II, точка 11 (б) (двата случая, когато биогаз се получава от обработката на отпадъци);
- Приложение II, точка 3 (а), когато биогаз се използва за производство на електроенергия;
- Приложение II, точка 10 (а), когато заводът за биогаз може да бъде част от проект за промишлено развитие.

Определението за „проект“ е допълнено от Съда, който заключава, че „дейностите, свързани с разрушаване, попадат в обхвата на Директива 85/337 и, в тази връзка, могат да представляват „проект“ по смисъла на член 1 (2) от нея“ (С-50/09, параграфи 86-107)“. Съдът заключава, че дейностите, свързани с разрушаване, не могат да бъдат изключени от обхвата на националното законодателство, което въвежда Директивата за ОВОС. Въз основа на съдебната практика, както и с цел да се гарантира високо ниво на защита на околната среда, изменената Директива за ОВОС предвижда, че процедурите за скрининг и оценките на въздействието върху околната среда следва да отчитат въздействието на целия въпросен проект и, когато е уместно, отделните фази на разрушаване (приложение II А, точка 1 (а), и приложение IV, точка 1 (б) и 5 (а)).

12 Дело С-275/09, *Brussels Hoofdstedelijk Gewest and Others*, параграф 24; С-121/11, *Pro-Braine and Others*, параграф 31

13 Директива 2010/75/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 24 ноември 2010 г. относно емисиите от промишлеността (комплексно предотвратяване и контрол на замърсяването) (преработена), ОВ L 334, 17.12.2010 г., стр. 17-119.

14 Освен това, приложение II (13), второ тире, изрично включва проекти по приложение I, предназначени изключително или главно за разработване и тестване на нови методи или продукти, и които не се използват в продължение на повече от две години.

15 Мобилните инсталации следва да се разглеждат за целите на Директивата за ОВОС, наред с други неща, и по отношение на тяхното местоположение.

16 От гледна точка на производството, биогазът може да бъде основната продукция на една дейност или неин вторичен продукт. Освен това, от гледна точка на строителство и поддръжка, производството на биогаз разчита на инфраструктурата, например тръбопроводи, съоръжения за съхранение и т.н. Ето защо, за да се определи дали даден проект, свързан с биогаза, попада в обхвата на Директивата за ОВОС, той трябва да се провери внимателно при надлежно съблюдаване на всички важни гледни точки.

2.3. Ключови принципи, извлечени от съдебната практика¹⁷ на Съда

Целта на директивата за ОВОС

В решенията, свързани с Директивата за ОВОС, Съдът последователно подчерта основната цел на Директивата, както е посочено в член 2 (1), а именно, че тези проекти, „които е вероятно да имат значително въздействие върху околната среда по силата, наред с другото, на своето естество, мащаби или местоположение, са предмет на изискването за получаване на разрешение за осъществяване и на оценка относно тяхното въздействие“.

По дело C-420/11, *Leth*, параграф 28, Съдът посочва, че от член 1 (1) и от първо, трето, пето и шесто изложение в преамбюла на Директивата за ОВОС следва, че целта на тази Директива е оценка на въздействието на публични и частни проекти върху околната среда, за да се постигне една от целите на Съюза в областта на опазването на околната среда и качеството на живот. Информацията, която трябва да бъде предоставена от възложителя в съответствие с член 5 (1) и приложение IV към Директивата за ОВОС, както и критериите, които позволяват на държавите-членки да определят дали малките проекти – които отговарят на характеристиките, определени в приложение III към посочената Директива, изискват екологична оценка – също са свързани с тази цел.

Широк обхват и широка цел

Формулировката на Директивата за ОВОС, показва, че тя има широк обхват и широка цел.

Това е последователното становище на Съда. По дело C-72/95, *Kraaijeveld and others*, параграф 31, Съдът посочва, че „Текстът на Директивата показва, че тя има широк обхват и широка цел. Това наблюдение само по себе си трябва да е достатъчно да се тълкува точка 10 (д) от приложение II към Директивата като обхващащо всички дейности, свързани със задържане на вода и предотвратяване на наводнения – и следователно дейности, свързани с диги – дори ако не всички езикови версии са толкова точни.“ Съдът подчертава отново широкия обхват и широката цел на Директивата по дело C-227/01, *Комисията срещу Испания*, параграф 46.

Еднакво тълкуване, различни езикови версии

По дело C-72/95, *Kraaijeveld and others*, отнасящо се до предходна съдебна практика, Съдът приема, че тълкуването на разпоредба на правото на Съюза (по това време, Общностното право) включва сравнение на езиковите версии. Когато тези версии се различават, необходимостта от еднакво тълкуване изисква въпросната разпоредба да се тълкува в зависимост от общата структура и целите на правната уредба, от която тя е част (точка 28).¹⁸ В този случай Съдът заключава, че изразът „дейности, свързани с канализация и наводнения“ в точка 10 (д) от приложение II към Директива 85/337/ЕИО (преди изменението с Директива 97/11/ЕО), трябва да се тълкува като включващ дейности за задържане на вода и предотвратяване на наводнения, и следователно дейности, свързани с диги по плавателни водни пътища (точка 35).

Този въпрос отново е посочен в решението на Съда по дело C-227/01, *Комисията срещу Испания*. Съдът постанови, че не е необходимо в рамките на това производство да се произнесе по въпроса дали всички езикови версии на точка 7 от приложение I на Директива 85/337 (по отношение на „lines“ за железопътен трафик на дълги разстояния) използват термин, еквивалентен на термина „track“ („vias“ в испанската езикова версия). Нито беше сметено за необходимо да се произнесе по съвместимостта с Директивата на испанското законодателство, прието в изпълнение на тази разпоредба, тъй като тя използва термина линии („Líneas“). Въпреки това, стана ясно от съдебната практика на Съда, че когато различните езикови версии на дадена разпоредба се разминават,

¹⁷ Трябва да се отбележи, че някои от решенията, посочени в този документ се отнасят до Директива 85/337/ЕИО преди изменението, докато други са свързани с Директива 85/337/ЕИО, изменена с Директива 97/11/ЕО. Въпреки това, се счита, че принципите, залегнали в тези решения и техните заключения, са все още приложими и полезни за тълкуването на Директивата, както е изменена.

¹⁸ Следва да се отбележи, че този принцип е общ за съдебната практика и не е специфичен за Директивата за ОВОС

необходимостта от еднакво тълкуване на правото на Съюза изисква разпоредбата да се тълкува в зависимост от целта и от общата схема на правилата, от които съставлява част (точка 45).

Съдът е приел също, че необходимостта от единно прилагане и принципа на равенство изискват условията на дадена разпоредба от правото на Съюза, когато тя не съдържа изрично препращане към правото на държавата-членка за целите на определяне на нейния смисъл и обхват, да вземе предвид контекста на тази разпоредба и на преследваната цел (Дело C-287/98, *Linster and Others*, параграф 43; дело C-260/11, *Edwards and Pallikaropoulos*, параграф 29; дело C-531/13, *Kornhuber and Others*, параграф 21).

2.4. Скрининг

Проектите, изброени в приложение II към Директивата, не са подложени автоматично на оценка на въздействието върху околната среда. Държавите-членки могат да решат да ги подлагат на оценка въз основа на всеки отделен случай, или съгласно прагове и/или критерии (например размер), местоположение (чувствителни екологични зони) и потенциално въздействие (засегната повърхност, продължителност). Процесът на определяне на това дали се изисква оценка за проект от приложение II, се нарича скрининг.¹⁹

При определяне на прагове или оценка на въздействието на проекти, съответните критерии за подбор, посочени в приложение III към Директивата, следва да бъдат взети под внимание. По-специално, процесът на проверка не трябва да се основава само на един критерий (например размер), но трябва да вземе под внимание всички съответни критерии за подбор, посочени в приложение III (например, не само размера, но и местоположението на проекта).

Следователно, както е предвидено в Съображение 10 от Директивата за ОВОС, „Държавите-членки могат да въведат прагове или критерии за целите на определяне на това кои от тези проекти следва да бъдат предмет на оценка въз основа на значимостта на въздействието им върху околната среда. От държавите-членки не следва да се изисква да разглеждат проекти под тези прагове или извън критериите на базата на всеки отделен случай.“

Прагове и критерии, определени в законодателството на държава-членка, следва да установят ясни законови изисквания за необходимостта от извършване на оценка на въздействието върху околната среда. Например, някои страни поставят изключителни прагове, под които не се изисква оценка. Други определят индикативни прагове и критерии, които не установяват законово изискване, но могат да бъдат използвани за подпомагане по всеки отделен случай за това дали се изисква оценка. Независимо от метода, който държавата-членка приема, за да определи дали даден проект трябва да се оцени – било то чрез законодателно обозначаване или след индивидуално разглеждане на проекта – целта на Директивата не трябва да се подкопава.

Що се отнася до параметрите, използвани при праговете, може да се заключи, че по-голямата част от държавите-членки използват²⁰, например:

За електроцентрали: капацитет в MW;

За депа за неопасни отпадъци: общ обем (m³) или обем/ден, тон/ден или общ капацитет в тонове;

За търговски центрове: площ в хектари или м² (област на развитие, брутна застроена площ); и

За пътища: дължината на пътя (в км).

Изменението на Директивата за ОВОС през 2014 г. въведе промени, свързани със скрининга, но подходът за определяне на праговете и оценката на въздействието на проекти са запазени. На първо

¹⁹ За повече информация относно процеса на скрининг виж Ръководство за ОВОС – Скрининг, 2001 г. [<http://ec.europa.eu/environment/archives/eia/eia-guidelines/g-screening-full-text.pdf>].

²⁰ Докладът IMPEL за изпълнението на оценката на въздействието върху околната среда на основа на точни примери от 12.11.2012, сравнява ОВОС скрининг процедури в държави-членки на Европейския съюз за четири различни вида проекти: топлоелектрически централи, депа, търговски центрове и пътни строителни проекти [<http://impel.eu/wp-content/uploads/2013/01/IMPEL-EIA-Report-final.pdf>].

място, изменението предвижда решенията за скрининг (както „положителни“, така и „отрицателни“) да бъдат обосновани и да посочват основните причини за изискване или неизискване на оценка. Това се дължи на дела С-87/02, *Комисията срещу Италия* и С-75/08, *Mellor*. На второ място, приложение III за критериите за подбор, посочени в член 4 (3) на Директивата за ОВОС, е актуализирано. На трето място е добавено ново приложение II.A, което съдържа информацията, която трябва да бъде предоставена от предприемача до компетентния орган за процедурата за проверка.

Ниво на праговете – вид критерии, които да бъдат взети под внимание

Директивата за ОВОС предоставя свобода на преценка на държавите-членки да установят прагове /или критерии в съответствие с член 4 (2) (б) от нея. Въпреки това, тази преценка е ограничена от задължението, определено в член 2 (1), да направи проектите, които могат да имат значително въздействие върху околната среда по силата на, наред с другото, своя характер, мащаби или местоположение, предмет на оценка на въздействието (С-244/12, *Salzburger Flughafen*, параграфи 29-30), С-531/13, *Kornhuber and others*, параграфи 40-41). Критериите и праговете са предназначени да улеснят разглеждането на конкретните характеристики на всеки един проект, за да се определи дали подлежи на изискването за извършване на оценка на въздействието върху околната среда.

Държава-членка, която е установила прагове и/или критерии на такова ниво, че, на практика, всички проекти от определен тип ще бъдат освободени предварително от изискването за оценка на въздействието, е превишила наличните граници на преценка. Това е така, освен когато за всички проекти от този тип би могло да се каже, когато са разглеждани като цяло, че не е вероятно да имат съществени последици върху околната среда.²¹ Дадена държава-членка надхвърля пределите на своето право на преценка по член 2 (1) и 4 (2) от Директивата за ОВОС и в случаите, когато не взема под внимание всички съответни критерии за подбор, посочени в приложение III.²²

Така например, по дело С-332/04, *Комисията срещу Испания*, чрез ограничаване на оценката на въздействието върху околната среда за проекти за градско развитие изключително за проекти, разположени на не-градска земя, испанското правителство се е ограничило да прилага само критерия за населено място. Това е само един от трите критерия, посочени в член 2 (1) на Директивата за ОВОС, и Испания не е успяла да вземе под внимание другите два критерия, а именно характера и размера на даден проект.

Освен това, доколкото испанското право предоставя оценки на въздействието върху околната среда само по отношение на проекти за градско развитие извън урбанизирани територии, то не е успяло да прилага пълните критерии за населено място. Наистина, гъсто населените райони и ландшафти с историческа, културна или археологическа стойност в точки 2 (д) и (з) от приложение III към Директивата за ОВОС са сред критериите за подбор, посочени в член 4 (3) от Директивата. Тези критерии трябва да бъдат взети под внимание от държавите-членки при разглеждането на всеки отделен случай или при определянето на прагове или критерии за целите на член 4 (2), за да се определи дали даден проект трябва да бъде предмет на оценка. Тези критерии за подбор се отнасят по-често за градските зони.²³

По дело С-244/12, *Salzburger Flughafen*, параграф 48, Съдът разглежда действията на дадена държава-членка, съгласно член 4 (2) (б) от Директива 85/337, изменена с Директива 97/11, по отношение на проекти, които попадат в обхвата на приложение II към нея. Съдът постанови, че когато държава-членка установи праг, който е несъвместим със задълженията, предвидени в член 2 (1) и 4 (3) от посочената Директива, разпоредбите на членове 2 (1) и 4 (2) (а) и (3) на Директивата за ОВОС имат пряко действие. Това изисква от компетентните национални органи да гарантират, че първо се проверява дали съответните проекти могат да окажат значително въздействие върху околната среда и, ако е така, след това се извършва оценка на тези въздействия.

21 Дело С-392/96, *Комисията срещу Ирландия*, параграф 53; Дело С-72/95, *Kraaijeveld and Others*, параграф 53; Дело С-435/97, *WWF and Others*, параграф 38; Дело С-392/96, *Комисията срещу Ирландия*, параграф 75; Дело С-66/06, *Комисията срещу Ирландия*, параграф 65; Дело С-427/07, *Комисията срещу Ирландия*, параграф 42.

22 С-392/96, *Комисията срещу Ирландия*, параграфи 65, 72; С-66/06, *Комисията срещу Ирландия*, параграф 64; С-255/08, *Комисията срещу Нидерландия*, параграфи 32-39; С-435/09, *Комисията срещу Белгия*, параграфи 52, 55.

23 С-332/04, *Комисията срещу Испания*, параграфи 75-79.

В заключение трябва да се подчертае, че съгласно член 4 (3) на Директивата за ОВОС, от държавите-членки се изисква, когато се установяват въпросните критерии или прагове, да се вземат под внимание съответните критерии за подбор, посочени в приложение III към Директивата за ОВОС.²⁴

Многостепенна процедура на одобрение

Съдът изтъква трудностите, породени от проекти, които са предмет на многостепенни процедури на одобрение²⁵ и отново подчерта необходимостта от оценка на такива проекти като цяло. Когато процедурата за одобрение съдържа повече от един етап – един с основно решение и друг с решение за изпълнение, което не може да излиза извън параметрите, определени в основното решение – компетентният орган е, при някои обстоятелства, длъжен да извърши оценка на въздействието върху околната среда по отношение на проект, дори и след предоставянето на разрешение за план-проект, когато запазените въпроси са впоследствие одобрени.²⁶ Тази оценка трябва да има цялостен характер, така че да се отнася до всички тези аспекти на проекта, които все още не са оценени или за които се изисква нова оценка.

Изключване на разделяне и „раздробяване“ на проекта²⁷

В съдебната практика по отношение на Директивата за ОВОС, Съдът систематично подчерта, че целта на Директивата не може да бъде заобиколена чрез разделянето на проекти. Когато няколко проекта, взети заедно, могат да имат значително въздействие върху околната среда по смисъла на член 2 (1) на Директивата за ОВОС, тяхното въздействие върху околната среда следва да се оценява като цяло. Необходимо е да се разглеждат проектите съвместно, особено когато те са свързани, следват един от друг, или тяхното въздействие върху околната среда се припокрива (виж в този смисъл, Дело С-147/07, *Ecologistas en Acción-CODA*, параграф 44; Решение С-205/08, *Alpe Adria*, параграф 53). Освен това, за да се избегне злоупотреба с правилата на ЕС чрез разделяне на проекти, които, взети заедно, е вероятно да имат значително въздействие върху околната среда, е необходимо да се вземе предвид кумулативния ефект на тези проекти, когато те имат обективна и хронологична връзка помежду си (Дело С-244/12, *Salzburger Flughafen*, параграф 21).

В своята съдебна практика Съдът застъпва широко тълкуване на Директивата за ОВОС и отхвърля усилията за ограничаване на неговия обхват. По дело С-227/01, *Комисията срещу Испания*, Съдът посочва, че даден проект на дълги разстояния не може да бъде разделен на последователни къси участъци, за да се изключи както проекта като цяло, така и участъците, произтичащи от това разделение от изискванията на Директивата (параграф 53). Ако това беше възможно, ефективността на Директивата щеше да бъде сериозно компрометирана, тъй като съответните органи ще трябва само да разделят проект на дълги разстояния в последователни къси участъци, за да го изключат от изискванията на Директивата (параграф 53).

Подобна ситуация възниква, когато оценка на въздействието върху околната среда не е извършена по проект, който по принцип не подлежи на оценка, но е свързана с промяна или разширение, което в действителност се покрива от приложенията към Директивата. Тази ситуация възниква по дело С-2/07 *Abraham and Others*. В този случай, Съдът приема, че „дейности по изменение на летище с дължина на основната писта 2 100 метра или повече са не само дейности за удължаване на пистата, но и всички дейности по сградите, съоръженията или оборудването на това летище, където те може да се считат, по-специално поради своето естество, значение и характеристики,

24 Дело С-66/06, *Комисията срещу Ирландия*, параграф 62; Дело С-255/08, *Комисията срещу Нидерландия*, параграф 33; Дело С-435/09, *Комисията срещу Белгия*, параграф 53; Дело С-531/13, *Kornhuber and Others*, параграф 42.

25 Дело С-201/02, *Wells*; Дело С-508/03, *Комисията срещу Обединеното кралство*; Дело С-290/03, *Barker*.

26 Дело С-508/03, *Комисията срещу Обединеното кралство*, параграфи 103 до 106.

27 Раздробяването се отнася до практиката на разделяне на първоначален проект на няколко отделни проекта, които поотделно не надвишават определения праг или не оказват съществено въздействие върху разглеждането на всеки отделен случай и следователно не се нуждаят от оценка на въздействието, но, взети заедно, може да имат значително въздействие върху околната среда (Виж COM/2003/0334 окончателен [http://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=CELEX:52003DC0334])

като изменение на самото летище. Такъв е случаят по-специално за дейностите, предназначени да увеличат съществено дейността на летището и въздушния трафик“ (параграф 3б). В този случай Съдът стигна до своето решение въз основа на цялостен критерий за оценка и с оглед гарантиране на ефективността на Директивата за ОВОС.

2.5. Връзка между Директивите ОВОС и СЕО

В своя доклад за 2009 г. относно прилагането и ефективността на Директивата за ОВОС²⁸, Комисията отбелязва, че на теория, припокриване не трябва да се очаква по отношение на Директива 2001/42/ЕО относно оценката на последиците на някои планове и програми върху околната среда (Директива за Стратегическа екологична оценка, или СЕО). Въпреки това, са били идентифицирани различни области на потенциално припокриване²⁹ при прилагането на двете Директиви. По-специално, границите между определението за план, програма или проект не винаги са ясни, и следователно може да има известно съмнение дали обектът на оценката отговаря на критериите, изискващи прилагането на едната или и двете Директиви ОВОС и СЕО. В тази връзка, определенията на някои категории проекти, които често са свързани със земеползване, не са ясни и това може да създаде объркване с Директивата за СЕО.

Различни подходи са били избрани от държавите-членки за решаване на всички потенциални неефективности в резултат от припокриващи се процедури. Въпреки това, много държави-членки често смятат, че не разполагат с достатъчно опит, за да идентифицират и оценят правилно всички въпроси, свързани с припокриването. Ето защо много малко държави-членки препоръчват консолидиране на двете директиви. Много държави-членки подчертаха, че всеки процес трябва да бъде запазен и разграничен, тъй като те са взаимно допълващи се процедури, насочени към различни етапи и процеси. Държавите-членки също са поискали създаването на документи с насоки.

През 2005 г. ГД Околна среда поръча проучване на връзката между Директивите СЕО и ОВОС.³⁰ Това проучване дава примери за възможни начини за свързване на двете оценки, и извършване на съвместни процедури, специално създадени, за да отговорят на изискванията на двете Директиви едновременно.

И накрая, но не на последно място, следва да се отбележи, че член 11 от Директивата за СЕО подчертава, че оценката на Директивата за СЕО не засяга всички изисквания съгласно Директивата за ОВОС и всички други изисквания на правото на Съюза. Ето защо, за да се съобразят със закона, държавите-членки трябва да гарантират, че отговарят на изискванията на двете Директиви, когато и двете се прилагат.

2.6. Връзка между Директивите ОВОС и ДЕП

Директивата за ОВОС и Директивата за емисиите от промишлеността (ДЕП) понякога се отнасят до един и същ вид дейност. Въпреки това е важно да бъдем наясно с разликите, които съществуват между целта, обхвата, системите за класификация, както и праговете на тези две директиви. ДЕП определя правила за комплексно предотвратяване и контрол на замърсяването, произтичащо от промишлени дейности. Тя също така определя правила, предназначени да предотвратят или, когато

28 Доклад на Комисията до Съвета, Европейския парламент, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите относно прилагането и ефективността на Директивата за ОВОС (Директива 85/337/ЕИО, изменена с Директиви 97/11/ЕО и 2003/35/ЕО) (СОМ/2009/0378 окончателен, 23.7.2009 г.) [<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52009DC0378>].

29 Например, когато големи проекти са съставени от под-проекти; проекти, които изискват промени в плановете за земеползване; планове и програми, които определят задължителни критерии за последващото развитие на проекти; и йерархично свързване между стратегическа екологична оценка и оценка на въздействието върху околната среда („диференциране“).

30 Imperial College London Consultants (August 2005) „Връзката между Директиви СЕО и ОВОС“, [http://ec.europa.eu/environment/archives/eia/pdf/final_report_0508.pdf].

това не е възможно, да намалят емисиите във въздуха, водите и земята и да предотвратят образуването на отпадъци, с цел да се постигне високо ниво на защита на околната среда като цяло (Член 1 от ДЕП). От своя страна, целта на Директивата за ОВОС е да определя, описва и оценява по подходящ начин, в светлината на всеки отделен случай, преките и непреките въздействия на проекта върху хората, фауната и флората; почвата, водата, въздуха, климата и ландшафта; материалните активи и културното наследство; и взаимодействието между всички тези фактори (член 3 от Директивата за ОВОС).

Където категории проекти в Директивата за ОВОС се припокриват с категориите на дейност в приложение I към ДЕП, те трябва да се тълкуват в зависимост от общата структура и целите на правилата на Директивата за ОВОС. Държавите-членки имат право на преценка да използват праговете, определени в приложение I към ДЕП в контекста на Директивата за ОВОС, толкова дълго, колкото те действат в рамките на ограничението на правото на преценка, посочено в член 2 (1) на Директивата за ОВОС. Това изисква проектите да бъдат предмет на оценка на въздействието, ако има вероятност, по силата, наред с другото, на своя характер, мащаби или местоположение, да имат значително въздействие върху околната среда.

3. Индивидуални проектни категории

3.1. Въведение

Проектите, посочени в приложение I и II, трябва да се тълкуват в светлината на понятието „проект“ (член 1 (2) и общата цел на Директивата за ОВОС (член 2 (1)). Тълкуванията, предвидени за категории проекти, са въз основа на целта на Директивата, на натрупания опит при неговото прилагане, и на тълкуванията на Съда.

Информацията в този раздел има за цел да допринесе за осигуряване на по-добро разбиране на категориите проекти. Както бе посочено по-горе, повечето от тази информация произтича от съдебната практика на Съда, директивите на ЕС, международни конвенции и ръководни документи, изготвени от Европейската комисия. Ясно се отбелязва под всяка проектна категория, винаги когато тези определения са изрично посочени в текста на Директивата за ОВОС.³¹ В случай на други определения, на читателя се препоръчва да обмисли внимателно дали те могат да бъдат приложени като такива към обхвата на Директивата за ОВОС. Целите на отделните законодателни актове следва да се имат предвид в светлината на съображенията, изложени в раздел 2 на този документ.

Трябва също да се отбележи, че определенията, предвидени в този раздел, не са предназначени да образуват цялостен речник на всички термини, които се съдържат в Директивата за ОВОС, и дългите технически описания на промишлени процеси са умишлено избягвани. Читателят се насочва към потенциално полезни източници на определения, налични извън областта на оценката на въздействието върху околната среда, както е посочено в текста.

Този раздел следва реда на приложенията към Директивата за ОВОС, но не дава информация по всички категории проекти, нито предоставя изчерпателно тълкуване. Независимо от това, дадената информация може да бъде полезна за получаване на по-добро разбиране на категории проекти, които не са допълнително обяснени.

3.2. Проекти по приложение I, посочени в член 4 (1) от Директивата за ОВОС

Съгласно член 2 (1) и 4 (1) от Директивата за ОВОС, и независимо от изключителните случаи, посочени в член 2 (4), въздействието върху околната среда на проекти, попадащи в обхвата на приложение I към Директивата, трябва, като такива и преди разрешение, да бъдат оценени систематично.³² От това следва, че държавите-членки не разполагат със свобода на преценка в това отношение.

Освен това, ако са определени прагове за категориите проекти по приложение I, за които не са предвидени такива прагове, това ще ограничи обхвата на приложение на Директивата за ОВОС.³³

Приложение I (1)

Рафинерии за суров нефт (с изключение на производството само на смазочни материали от суров нефт) и инсталации за газификация и втечняване на 500 тона или повече въглища или битуминозни шисти на ден

Приложение I (2)

(а) Топлоелектрически централи и други горивни инсталации с топлинна мощност от 300 мегавата или повече

³¹ Например, приложение I (7) (а) от Директивата за ОВОС се отнася до определението за „летище“, съдържащо се в Чикагската конвенция от 1944 г. за създаване на Международната организация за гражданска авиация.

³² Вижте, в този смисъл, Дело С-465/04, *Комисията срещу Ирландия*, параграф 45, и Дело С-255/05, *Комисията срещу Италия*, параграф 52.

³³ Вижте С-435/09, *Комисията срещу Белгия*, параграфи 86 и 88.

Решението на Съда по дело С-431/92, *Комисията срещу Германия*, трябва да се има предвид при тълкуването на тази категория проект.

Приложение I, точка 2 от Директивата, по силата на която топлоелектрически централи с топлинна мощност от 300 мегавата или повече трябва да бъдат подложени на оценка, трябва да се тълкува като изискване към такива проекти, които да бъдат оценени независимо от това дали са отделни конструкции, прибавят се към предварително съществуваща конструкция, или имат тесни функционални връзки с предварително съществуваща конструкция. Дори там, където такъв проект има връзки със съществуващ строеж, той не може да мине под „изменение на проекти за развитие, включени в приложение I“, посочени в точка 13 от приложение II (точка 12 преди измененията с Директива 97/11/ЕС)³⁴. Принципът, изразен в това решение, бе включен в текста на Директивата за ОВОС с измененията, въведени с Директива 2003/35/ЕС³⁵, което прави оценката на въздействието върху околната среда задължителна за „всяка промяна или удължаване на проектите, изброени в настоящото приложение, когато такава промяна или удължаване, сами по себе си отговарят на праговите нива, ако има такива, определени в настоящото приложение“ (приложение I (24)).

Може да е полезно позоваване на ДЕП, която определя „горивни инсталации“ като „всяко техническо съоръжение, в което се окисляват горивни продукти, с цел да се използва така получената топлина“.

(б) ядрени електроцентрали и други ядрени реактори, включително демонтаж или извеждане от експлоатация на такива централи или реактори³⁶ (с изключение на изследователски инсталации за производство и преработване на делящите се или обогатени материали, чиято максимална мощност не надвишава един киловат непрекъснато топлинно натоварване).

Приложение I (3)

(а) Съоръжения за повторна преработка на отработено ядрено гориво;

(б) Съоръжения, предназначени:

(I) за производство или обогатяване на ядрено гориво;

(II) за преработване на отработено ядрено гориво или отпадъци с висока радиоактивност;

(III) за окончателно погребване на отработено ядрено гориво;

(IV) единствено за окончателно погребване на радиоактивни отпадъци;

(V) единствено за съхраняване (планирано за повече от 10 години) на отработено ядрено гориво или радиоактивни отпадъци на площадка, различна от производствената.

Приложение I (4)

(а) Интегрирани предприятия за първично топене на чугун и стомана

Интегрираните предприятия са големи промишлени комплекси и се характеризират с мрежи от взаимосвързани материални и енергийни потоци между различните производствени единици (включително агломерационни инсталации, инсталации за гранулиране, коксови пещи, доменни пещи и инсталации за добиване на стомана с кислородни конвертори и последващо отливане).

(б) Съоръжения за производство на цветни нерафинирани метали от руди, концентрати или вторични суровини чрез металургични, химични и електролитни процеси

³⁴ Директива на Съвета 97/11/ЕО от 3 март 1997 година за изменение на Директива 85/337/ЕИО относно оценката на въздействието на някои публични и частни проекти върху околната среда, ОВ L 73, 14.03.97.

³⁵ Директива 2003/35/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 26 май 2003 година за осигуряване участието на обществеността при изготвянето на определени планове и програми, отнасящи се до околната среда и за изменение по отношение на участието на обществеността и достъпа до правосъдие на Директиви 85/337/ЕИО и 96/61/ЕО, ОВ L 156, 25.6.2003 г., стр. 17-25.

³⁶ Атомните електроцентрали и други ядрени реактори престават да бъдат такива съоръжения, когато цялото ядрено гориво и други радиоактивно замърсени елементи са премахнати окончателно от мястото на съоръжението.

Цветни метали се произвеждат от различни първични и вторични суровини. Първичните суровини са получени от руди, които се добиват и след това допълнително се обработват, преди да бъдат преработени за производство на суров метал. Обработването на руди обикновено се провежда в близост до мините.

Вторични суровини, използвани за цветни нерафинирани метали включват скрап, леки шлаки, димен или филтърен прах, дроби и остатъци.

Приложение I (5)

Съоръжения за добив на азбест и за преработка и преобразуване на азбест и продукти, съдържащи азбест: за азбестоциментови продукти, с годишно производство от над 20 000 тона готова продукция, за фрикционни материали с годишно производство от над 50 тона готова продукция, както и за други видове употреба на азбест, използване на повече от 200 тона годишно.

Азбестът е забранен в целия Европейски съюз от 1 януари 2005.³⁷

Приложение I (6)

Интегрирани химически инсталации, тоест тези инсталации за производство в промишлен мащаб на химични вещества, използващи процеси на химично превръщане, при които няколко обекта са поставени един до друг и са функционално свързани и които са:

- (а) за производство на основни органични химични вещества;**
- (б) за производство на основни неорганични химични вещества;**
- (в) за производство на фосфорни, азотни и калиеви торове (прости или смесени торове)**
- (г) за производство на основни продукти за растителна защита и биоциди;**
- (д) за производство на основни фармацевтични продукти с използване на химически или биологични процеси;**
- (е) за производство на взривни вещества.**

Проектната категория „интегрирани химически съоръжения“ е разделена на шест подкатегории, които са почти същите като тези, изброени в точка 4 от приложение I към ДЕП.³⁸ Списъкът на органични и неорганични химически вещества в приложение I на ДЕП може също да бъде използван като неизчерпателен списък за целите на директивата за ОВОС:

Органичните химични продукти включват: (а) прости въглеродороди (ациклични и циклични, наситени или ненаситени, алифатни и ароматни); (б) кислородсъдържащи въглеродороди, като алкохоли, алдехиди, кетони, карбоксилни киселини, естери, ацетати, етери, пероксиди, епоксидни смоли; (в) серосъдържащи въглеродороди; (г) азотосъдържащи въглеродороди, като: амини, амиди, азотни съединения, нитросъединения или нитрати, нитрили, цианати, изоцианати; (д) фосфоросъдържащи въглеродороди; (е) халогеносъдържащи въглеродороди; (ж) органометални съединения; (з) пластмасови материали (полимери, синтетични влакна и влакна на целулозна основа); (и), синтетичен каучук; (й) багрила и пигменти; (к) повърхностноактивни средства и

37 Директива 1999/77 / ЕО на Съвета от 26 юли 1999 година за приваждане в съответствие с техническия прогрес за шести път на приложение I към Директива 76/769/ЕИО на Съвета относно сближаването на законовите, подзаконовите и административните разпоредби на държавите-членки относно ограниченията за пускането на пазара и употребата на някои опасни вещества и препарати (азбест).

38 Следва да се отбележи, че Директивата за ОВОС обхваща само интегрирани съоръжения, което е подгрупа на обхванатото от ДЕП. В допълнение, има някои разлики в описанията. На първо място, докато Директивата за ОВОС се отнася до основни органични и неорганични химически вещества, ДЕП пропуска термина *основни*, въпреки че това е само за пояснение. На второ място, точка 6 (г) от приложение I към Директивата за ОВОС се отнася до производството на продукти за растителна защита и биоциди, докато ДЕП се отнася до производство на продукт за растителна защита или на биоциди (точка 4.4, приложение I).

повърхностноактивни вещества.

Неорганичните химични продукти включват: (а) газове като амоняк, хлор или хлороводород, флуор или флуороводород, въглеродни окиси, серни съединения, азотни окиси, водород, серен диоксид, карбонил хлорид; (б) киселини, като хромово киселина, флуороводородна киселина, фосфорна киселина, азотна киселина, солна киселина, сярна киселина, олеум, серни киселини; (в) основи като амониев хидроксид, калиев хидроксид, натриев хидроксид; (г) соли, като амониев хлорид, калиев хлорат, калиев карбонат, натриев карбонат, перборат, сребърен нитрат; (д) неметали, метални окиси или други неорганични съединения, като калциев карбид, силициев карбид.

„интегрирани“, „съпоставени“ и „функционално свързани“

Първите насоки относно „интегрирани“, „съпоставени“ и „функционално свързани“ са предоставени от съдебната практика (вж Дело С-133/94, *Комисията срещу Белгия*). Съдът постанови, че „дали дадено химическо съоръжение е интегрирано, не зависи от неговия капацитет за преработка или от вида на обработваното химично вещество, а от съществуването на свързани помежду им производствени единици, съставляващи по отношение на тяхната експлоатация отделна производствена единица“. Следва да се отбележи, че това определение се прилага преди приложение I (б) да бъде изменено с Директива 97/11/ЕС.³⁹

Поради това, основата за тълкуване на „интеграция“ ще бъде, че има различни звена и съществува връзка между различните части на химически завод. Функционалната връзка ще се осъществява основно по пътя на процеса, т.е. различните звена на съоръжението имат обща цел, произвеждайки междинни или вложени материали (прекурсори, помощни средства и т.н.), за други звена. Следователно различните елементи на съоръжението ще допринесат за производството на готов продукт (или продукти), въпреки че е възможно част от междинните продукти или вложените материали, произведени в завода, да бъдат пуснати на пазара. В допълнение, може да има инфраструктурна връзка (например за енергийни цели), но това само по себе не представлява функционална връзка.

Терминът „съпоставени“ често означава „разположени заедно“ или „поставени един до друг“. Въпреки това, предвид широката цел на Директивата, не изглежда да има изискване за всяка конкретна единица, да се постави *непосредствено* до друга, тъй като прекурсори могат да бъдат произвеждани в различни части на обекта, и пренесени чрез тръбопровод, транспортна лента или други форми на прехвърляне към зона за довършване или обработване. Такива очевидно пряко свързани дейности имат функционална връзка с другите дейности, осъществявани на този обект, и биха могли да имат въздействие върху околната среда.

„Производство в промишлен мащаб“

Приложение I (б) не съдържа прагове за количествен обем, а само позоваване на „производство в промишлен мащаб“.

Приложение I към ДЕП предвижда Комисията да установи насоки за тълкуване на понятието „промишлен мащаб“ във връзка с описанието на дейностите в химическата промишленост, посочени в приложението.

„Процеси на химично преобразуване“

Приложение I (б) прави препратка към производство в промишлен мащаб, използващо „процеси на химично преобразуване“. „Процеси на химично преобразуване“ предполагат, че трансформацията от една или няколко химични реакции се провежда по време на производствения процес. Това също се

³⁹ Приложение I (б) към Директива 85/337/ЕИО, преди измененията, посочени в „Интегрирани химически съоръжения“.

отнася за биотехнологичен или биологичен процес, който се свързва най-вече с химична конверсия (например ферментация). Една дейност, която включва само физическа обработка (например, просто комбиниране или смесване на вещества, които не взаимодействат химически, обезводняване, разреждане, преупаковане на киселини/основи), няма да бъде покрита.

За сравнение, в приложение I към ДЕП, точка 4 определя „производство“ в рамките на химическата промишленост като *производство в промишлен мащаб чрез химическа или биологична обработка на вещества или групи вещества*, изброени в тази точка.

Използване на термина „основен“

Терминът „основен“⁴⁰ не означава само онези химикали, които изискват по-нататъшна обработка, но също и някои крайни (но все пак основни) химически продукти (например синтетични каучуци, багрила и пигменти, полимери и синтетични влакна), които могат да се подлагат на последваща (не-химична) обработка. Производството на смес от химикали може също да се счита за производство на „основни“ химикали. Например, биодизел, съставен предимно от смес от естери, ще попада под термина „основни органични химични вещества“, тъй като това се отнася до производството на естери.

Терминът обаче не обхваща крайните продукти, които не могат да бъдат считани за „химически продукти“. Например, производството на гуми от каучук с други съставки включва някаква форма на химическа обработка, без да произвежда „основен химически продукт“.

Приложение I (7)

(а) Строителство на линии за междуселищен железопътен транспорт и на летища с дължина на основната писта 2 100 метра или повече;

Решението на Съда по дело С-227/01, *Комисията срещу Испания*, трябва да се има предвид при тълкуването на обхвата на тази категория проект по отношение на „линии за железопътен трафик на далечни разстояния“.

В този случай, Съдът заключава, че проект за полагане на допълнителен коловоз от 13.2 км, от които 7,64 км нов маршрут, и който е бил част от 251 км железопътна линия, попада в обхвата на приложение I (7). Приложение I (7), трябва да се разбира, че включва дублиране на съществуваща линия, което не трябва да се счита само като изменение на съществуващ проект.

Проектът е част от по-голям проект, известен като „Средиземноморски коридор“, 251 км железопътна линия по протежение на испанското крайбрежие от Тарагона до Валенсия. Испанското правителство твърди, че само разглежданият участък е предмет на оценка и че дължината му не може да се квалифицира като „линия за железопътен трафик на дълги разстояния“, в съответствие с приложение I (7) към Директива 85/337. Съдът отхвърля този довод на основание, че ефективността на Директивата ще бъде сериозно компрометирана, тъй като „*съответните национални органи ще трябва само да разделят един проект на дълги разстояния в последователни къси участъци, с цел изключване от изискванията на Директивата както на проекта като цяло, така и на участъците, произтичащи от това разделение*“.

Следователно, в своето решение Съдът постанови, че фактът, че проекта се отнася само до един къс участък от дълъг маршрут не е от значение. Тъй като новата линия очевидно би създавала значителни нови неприятности, не е необходимо да се доказва съществуването на конкретни негативни ефекти – вероятността е достатъчна, за да се реши, че проектът попада в обхвата на приложение I.⁴¹

⁴⁰ Следва да се отбележи, че понятието „основен“ вече не се използва в описанията на дейността по точка 4 от приложение I към Директива 2010/75 / ЕС относно емисиите от промишлеността.

⁴¹ Дело С-227/01, *Комисията срещу Испания*, параграф 59: „Освен това е безспорно, че проект от този тип създава значителни нови неприятности, дори и само като резултат от приспособяването на железопътната линия с оглед на трафика, който може да достигне скорост от 220 км/ч“.

Що се отнася до „летища“, Директивата за ОВОС дава ясна дефиниция. Нейната бележка под линия (1) показва, че за целите на Директивата, летище „означава летище, отговарящо на определението в Чикагската конвенция от 1944 г. за създаване на Международната организация за гражданско въздухоплаване (приложение 14).“ Според тази конвенция терминът аеродрум (летище) е „определена площ от земя или вода (включително всички сгради, съоръжения и оборудване), предназначена да бъде използвана изцяло или частично за кацане, излитане и наземно движение на въздухоплавателни средства“.

По дело C-2/07 *Abraham and Others*, Съдът разглежда въпроса дали дейности, свързани с инфраструктурата на съществуващо летище, чиято писта вече е над 2 100 метра дължина, попадат в обхвата на приложение II (12), четено заедно с приложение I (7), към Директивата за ОВОС (в нейната оригинална версия). Приложение I (7) към Директивата се отнася до „строителството [...] на летища с дължина на основната писта 2 100 м или повече“. Директивата обаче не предвижда никакви разпоредби относно разширяването на дадено летище, особено когато такова разширяване не променя размера на пистата. В тази връзка, предложеният проект е за промяна на инфраструктурата на летището, изграждането на контролна кула, нови изходи и перони на пистата, и работа за реструктуриране и разширяване на пистите без да се променя тяхната дължина. Като се има предвид, че такъв проект ще има сериозни последици за околната среда, и че изискването за извършване на ОВОС ще бъде заобиколено под предлог, че не е имало промяна на дължината на пистата, Съдът, с общ критерий за оценка и с оглед гарантиране на ефективността на Директива 85/337 / ЕИО на Съвета, приема, че „дейности по изменение на летище с дължина на пистата 2 100 метра или повече са не само дейности за удължаване на пистата, но и всички дейности по сградите, съоръженията или оборудването на това летище, където те могат да се разглеждат по-конкретно поради своето естество, значение и характеристики, като изменение на самото летище. Такъв е случаят по-специално за дейностите, предназначени да увеличат съществено дейността на летището и въздушния трафик“ (параграф 36). Съдът заключава, че компетентните органи трябва да вземат предвид планираното увеличаване на дейността на дадено летище при разглеждане на последиците за околната среда от изменение на неговата инфраструктура, с оглед на посрещането на това разрастване на дейността. Този подход е бил потвърден в последващи решения, като отбелязва, че съответните разпоредби на приложение II към Директивата за ОВОС, във връзка с тези на приложение I към нея, обхващат дейности за промяна на инфраструктурата на съществуващо летище (Дело C-275/09 *Brussels Hoofdstedelijk Gewest and Others*, и Дело C-244/12, *Salzburger Flughafen*).

Съдебната практика показва тълкуването, дадено от Съда на разпоредбата на точка 7 (а) от приложение I по отношение на „строителство“. Съдът тълкува израза „строителството на летища“ широко, като взема предвид дейности и физически интервенции. Съдът е приел, че в допълнение към дела, свързани със самолетни писти, това понятие обхваща „всички дейности по сградите, съоръженията или оборудването на летището“ (Дело C-2/07 *Abraham and Others*, параграф 36). Въпреки това, подновяването на съществуващи разрешителни за експлоатация на летището не може, при липсата на каквито и да било строителни дейности или интервенции, включващи промени във физическите аспекти на обекта, да се квалифицира като „проект“ или „строителство“, съответно, по смисъла на тези разпоредби (Дело C-275/09, *Brussels Hoofdstedelijk Gewest and Others*.)

(б) Строителство на автомагистрала и високоскоростни пътища;

Ясно определение е предвидено в Директивата за ОВОС за „високоскоростни пътища“. Бележка под линия (2) показва, че за целите на тази Директива „високоскоростен път“ означава път, който отговаря на определението в Европейската спогодба за международните автомагистрала от 15 ноември 1975 г. Съгласно това споразумение, „високоскоростен път е път, предназначен за автомобилно движение, достъпен само от транспортни връзки или регулирани кръстовища и където, по-специално, спирането и паркирането са забранени на пътното платно“.⁴² От това

42 Според това споразумение, „магистрала“ означава път, специално проектиран и построен за автомобилно движение, който не обслужва имоти, граничещи с него, и който: (I) е снабден, с изключение на специални места или временно, с отделни пътни платна за двете посоки на движение, отделени едно от друго с разделителна ивица, която не е предназначена за движение, или по изключение, чрез други средства; (II) не се пресича на едно ниво с никакъв път, железопътна или трамвайна линия или пешеходна пътека; и (III) е специално обозначен като автомагистрала.

определение не следва, че пътищата, разположени в градските райони, априори ще бъдат изключени. Горното споразумение също дава определение на понятието „магистрала“, като, *наред с другото*, път, специално проектиран и построен за автомобилно движение, който не обслужва имоти, граничещи с него, не се пресича на едно ниво с никакъв път, железопътна или трамвайна линия или пешеходна пътека, и е специално обозначен като магистрала“.

По дело С-142/07, *Ecologistas en Acción-CODA*, Съдът отбелязва, че тъй като не всички държави-членки са страни по това споразумение, тези данни се отнасят за версията на споразумението в сила, когато е приета Директива 85/337/ЕИО, т.е. споразумението от 15 ноември 1975 г. (параграф 30).

Следвайки практиката и целта на Директивата за ОВОС, „градски“ пътни проекти трябва да се разглеждат като попадащи в обхвата на Директивата за ОВОС (Дело С-142/07 *Ecologistas en Acción-CODA*, параграф 31-37).

Освен това в решението си Съдът дава широко тълкуване на понятието „строителство“, приемайки, че дейности за реконструкция на съществуващ път може да бъдат равностойни, поради техния размер и по начина, по който те са извършени, на изграждане на нов път (Дело С-142/07, *Ecologistas en Acción-CODA*, параграф 36).

(в) Строителство на нов път с четири или повече платна, или изместване и/или разширяване на съществуващ път с две платна или по-малко до четири или повече платна, когато новият път, изместването и/или разширението на съществуващия път е 10 и повече километра в непрекъснатата дължина.

Приложение I (8)

(а) Вътрешни водни пътища и пристанища за трафик по вътрешните водни пътища, които позволяват приемането на съдове с тонаж над 1350 тона

(б) Търговски пристанища, кейове за товарене и разтоварване, свързани със сушата и външни пристанища (с изключение на пристани за фериботи), които могат да приемат съдове с над 1 350 тона

Практиката показва, че държавите-членки са склонни да се включат във вътрешни и морски пристанища в тази категория проект.

По отношение на параметъра капацитет (съдове с тонаж над 1350 тона), използван в тази дефиниция, това би могло да се приеме като пълна товароподемност.

Това е максималното тегло, което кораб може да носи, включително стоки, пътници, гориво и т.н., показано с линия отстрани на кораба, която водата не трябва да преминава, когато корабът е във водата.

Приложение I (9)

Инсталации за обезвреждане на отпадъци за изгаряне, химическо третиране (както е определено в приложение I към Директива 2008/98/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 19 ноември 2008 г. относно отпадъците⁴³ под заглавие D9), или депониране на опасни отпадъци, както са определени в точка 2 от член 3 от посочената Директива.

Рамковата директива за отпадъците (Директива 2008/98/ЕО, РДО) има за цел „да защити околната среда и човешкото здраве чрез предотвратяване или намаляване на вредното въздействие на образуването и управлението на отпадъци и чрез намаляване на цялостното въздействие от

използването на ресурси и подобряване на ефективността на такова използване“ (член 1).

Директива 2008/98/ЕО отменя предишната Директива 2006/12 относно отпадъците и Директиви 75/439/ЕИО и 91/689/ЕИО по отношение, съответно, на отработени масла и опасни отпадъци. РДО се прилага от 12 декември 2010 и въвежда нови разпоредби, за да засили превенцията на отпадъци, повторната употреба и рециклирането в съответствие с йерархията на отпадъците (член 4), и изяснява основни понятия, а именно, определенията за отпадъци (член 3 (1)), оползотворяване и обезвреждане. Също така установява подходящи процедури, приложими за вторични продукти (член 5) и за отпадъци, които престават да бъдат отпадъци (член 6). Има документ с насоки относно основни изисквания на РДО.⁴⁴

РДО определя като „отпадък“ „всяко вещество или предмет, които притежателят изхвърля, възнамерява или трябва да изхвърли“ (член 3 (1)).

РДО разширява понятията „оползотворяване“ и „обезвреждане“, така че те вече не разчитат само на операции, изброени в приложението. „Оползотворяване“ е определено в член 3 (15) като „всяка операция, основният резултат от която е използването на отпадъка за полезна цел чрез замяна на други материали, които иначе биха били използвани за изпълнението на конкретна функция, или подготовката на отпадъка да изпълнява тази функция в производствено предприятие или в икономиката като цяло“. Приложение II към Рамковата директива за отпадъците определя неизчерпателен списък на дейностите по оползотворяване. Тази концепция за оползотворяване е описвана като „обща“, обхващайки подготовката за повторна употреба, рециклиране и друго оползотворяване, например на енергията.

„Обезвреждане“ е определено в член 3 (19) на РДО като „всяка дейност, която не е оползотворяване, дори когато дейността има като вторична последица оползотворяването на вещества или енергия“. Приложение I към Рамковата директива за отпадъците определя неизчерпателен списък на дейностите по обезвреждане.

Понятието за „обработване“ също е определено в член 3 (14) на РДО като „операции по оползотворяване или обезвреждане“, включително подготовката преди оползотворяване или обезвреждане.

Една от основните цели на РДО е да насърчи по-доброто използване на ресурсите чрез насърчаване на използването на отпадъците за полезни цели. За тази цел, в съответствие с йерархията на отпадъците, операции по оползотворяване, които водят до това отпадъци да се използват на мястото на първични ресурси, трябва да бъдат насърчавани спрямо операциите по обезвреждане, които са предназначени просто за освобождаване от отпадъците по безопасен начин.

При вземането на решение дали отделните проекти попадат в тази категория, може да се прави позоваване на дефинициите, определени в законодателството на ЕС за отпадъците при условие, че те също са изрично посочени в текста на Директивата за ОВОС (като в случая на термините „химическа обработка“ и „опасни отпадъци“). Общата цел на Директивата за ОВОС, т.е., че проектите, които могат да имат значително въздействие върху околната среда, са предмет на оценка на въздействието им, трябва да се приема като водещ принцип в този смисъл.

Трябва да се отбележи, че за целите на Директивата за ОВОС, терминът „обезвреждане“ се тълкува като включващ „оползотворяване“. Това бе потвърдено от Съда по дело C-486/04, *Комисията срещу Италия*, където Съдът е постановил, че „трябва да се приеме, че понятието за обезвреждане на отпадъци за целите на Директива 85/337 е независима концепция, на която трябва да се даде значение, което напълно отговаря на преследваната с тази мярка [...] цел. Съответно, това понятие, което не е еквивалентно на понятието на обезвреждане на отпадъци за целите на Директива 75/442, трябва да се тълкува в широк смисъл, като обхващащо всички операции, водещи или до обезвреждане на отпадъци, в тесния смисъл на думата, или за оползотворяване на отпадъци“ (точка 44). В резултат на това (а) инсталации за изгаряне и (б) инсталации за химическа обработка, както са определени в D9 от приложение I към Рамковата директива за отпадъците, са включени в тази категория проект, дори когато водят до оползотворяване на отпадъци.

РДО използва термина „изгаряне“, но не го определя. Член 3 (40) на ДЕП определя „сържение за

изгаряне на отпадъци“ като „стационарна или подвижна техническа единица и оборудване, предназначени за термична обработка на отпадъци, със или без оползотворяване на отделената при горенето топлина, посредством изгаряне чрез окисляване на отпадъците както и други процеси на термична обработка като пиролиза, газообразуване или плазмено обработване, при положение че веществата, произлизащи от това, биват впоследствие изгаряни“.

Съвместното изгаряне е вид изгаряне при конкретни съоръжения и по този начин може да се счита за обхванато от приложното поле на Директивата за ОВОС.

Що се отнася до „химическа обработка“, Директивата за ОВОС изрично се позовава на определението в приложение I към Директива 2008/98/ЕО относно отпадъците, под заглавие D9, а именно: „Физико-химично обработване, което не е посочено на друго място в настоящото приложение, водещо до образуване на крайни съединения или смеси, които се обезвреждат чрез някоя от дейностите с кодове D1 до D12 (например изпарение, сушене, калциниране и т.н.)“.

Рамковата директива за отпадъците използва термина „депо“, но не го определя. Въпреки това депо е определено в член 2 (ж) от Директива 1999/31/ЕО, като „обект за депониране на отпадъци върху или в земята (т.е. под земята), включително:

- обекти за вътрешно обезвреждане на отпадъци (т.е. депа, където производител на отпадъци осъществява собствено обезвреждане на отпадъци на мястото на производство), и
- постоянни обекти (т.е. повече от една година), които се използват за временно съхраняване на отпадъци,

но с изключение на:

- съоръжения, където се разтоварват отпадъците, за да бъдат подготвени за по-нататъшно транспортиране за оползотворяване, преработване или обезвреждане на друго място, и
- съхраняване на отпадъци до оползотворяване или обработка за период по-малък от три години, като общо правило, или
- Съхраняване на отпадъци до обезвреждането им за период по-малък от една година.“

При определянето на опасните отпадъци, Директивата за ОВОС се позовава на член 3, точка 2 от Рамковата директива за отпадъците, според която „опасни отпадъци“ са „отпадъци, които притежават едно или повече опасни свойства, посочени в приложение III“ към Рамковата директива за отпадъците.

Приложение I (10)

Инсталации за обезвреждане на отпадъци, предназначени за изгаряне или химична обработка (както е определено в приложение I към Директива 2008/98/ЕО на Съвета под заглавие D9) на неопасни отпадъци с капацитет над 100 тона дневно.

За определенията за обезвреждане, отпадъци, химическа обработка и изгаряне, вижте раздела по-горе за приложение I (9).

Приложение I (11)

Извличане на подпочвени води или схеми за изкуствено попълнение на подпочвени води, когато годишният обем на извлечената или попълнена вода е равна на или надхвърля 10 милиона кубични метра.

Когато става въпрос за тази категория проект, може да е полезно да се позовем на Рамковата директива за водите⁴⁵, която съдържа в член 2 (2) определение за „подпочвени води“ в смисъл „всички води, намиращи се под повърхността на земята в зона на насищане и в пряк контакт със

45 Директива 2000/60/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 октомври 2000 г. за създаване на рамка за действие на Общността в областта на политиката за водите, ОВ L 327, 22.12.2000 г., стр. 1.

земята или подпочвения слой“.

Приложение I (12)

(а) Дейности за прехвърляне на водни ресурси между речни басейни, когато имат за цел задоволяване на недостига при водопотреблението, когато обемът на прехвърляната вода е над 100 милиона кубични метра/годишно;

(б) във всички останали случаи, дейности за прехвърляне на водни ресурси между речни басейни, където многогодишният среден отток на басейна е над 2 000 милиона кубични метра/годишно, а количеството прехвърляна вода надвишава 5% от този отток.

И в двата случая прехвърлянията на питейна вода се изключват.

Член 2 (13) от Рамковата директива за водите определя понятието „речен басейн“ като „зона, чийто повърхностен отток се влива изцяло през поредица от потоци, реки и, евентуално, езера, в морето посредством единствено речно устие, естуар или делта“.

За целите на тълкуването на понятието „речен басейн“, стриктна препратка към определението, предвидено в Рамковата директива за водите ще ограничи обхвата и целта на Директивата за ОВОС в светлината на съответните проекти (приложение I, точка 12, и приложение II, точка 10 (м)). Така например, прехвърляне на водни ресурси, различни от *речни басейни*, напр под-басейни, би могло да има значително въздействие върху околната среда и по този начин да бъде подложено на оценка с оглед на последиците.

Приложение I (13)

Пречиствателни станции с капацитет над 150 000 еквивалент жители, както са определени в член 2, точка (б) от Директива 91/271/ЕИО на Съвета от 21 май 1991 г. относно пречистването на отпадъчните води

Приложение I (13) на Директивата за ОВОС изрично се отнася до Директивата за пречистването на градските отпадъчни води⁴⁶ по отношение на определянето на прага, определен от „еквивалент жители“ за пречиствателни станции. Съгласно член 2 (б) от последната Директива, „еквивалент жители“ означава „биоразградими органични вещества с пет дни биохимична потребност от кислород (БПК5) от 60 грама кислород на ден“.

Приложение I (14)

Добив на нефт и природен газ за търговски цели, когато добиваното количество надхвърля 500 тона/ден в случай на нефт или над 500 000 кубични метра/ден в случай на газ.

Приложение I, точка 14 се прилага както за конвенционален и неконвенционален газ⁴⁷, между другото, и за дейности за шистов газ, които надхвърлят съответния праг. ОВОС ще бъде задължителна за проекти, попадащи в приложение I, точка 14, която надвишава прага. Проекти, които са под този праг, са посочени в Директивата за ОВОС, съгласно приложение II, точка 2 (г) и (д).

46 Директива на Съвета 91/271/ЕИО на Съвета от 21 май 1991 г. относно пречистването на отпадъчните води, ОВ L 135, 30.5.1991 г., стр. 40.

47 Терминът „неконвенционални“ се отнася предимно за характеристиките на геоложки резервоари или скални образувания, съдържащи въгледороди, които се различават от конвенционалните резервоари. Тези неконвенционални формации често се простират на големи площи, характеризират се с ниско съдържание на енергия на скален обем и с ниска или много ниска пропускливост. Основните видове неконвенционални изкопаеми горива са: труднодостъпен газ, шистов газ, метан от каменовъглени мини, метанови хидрати, лек нефт, шистов нефт, нефтени шисти и петролни пясъци. [Източник: Работен документ на оценка на въздействието на Комисията (SWD/2014/021 окончателен) http://ec.europa.eu/environment/integration/energy/pdf/swd_2014_22_en.pdf].

По дело C-531/13, *Kornhuber and Others* (параграф 23-25), Съдът заключава, че от контекста и целта на приложение I, точка 14 следва, че приложното поле на тази разпоредба не се отнася за проучвателни сондажи. В действителност, тази разпоредба свързва задължението да проведе оценка на въздействието върху околната среда на количествата нефт и природен газ, предназначени за добив. За тази цел тя предвижда прагове, които трябва да бъдат превишавани всекидневно, което показва, че е насочена към проекти с определена продължителност, които дават възможност за извличане на относително големи количества въглеродороди.

В допълнение, Конвенцията за оценка на въздействието върху околната среда в трансграничен контекст⁴⁸ (Конвенция от Espoo) описва, в своето Приложение I, точка 15, офшорното производство на въглеродороди. Конвенцията от Espoo не предвижда праг за тази категория проект. Следователно, ако производството на офшорен въглеродород е вероятно да причини значително вредно трансгранично въздействие, се извършва трансгранична оценка на въздействието върху околната среда.

Приложение I (15)

Язовири и други съоръжения, предназначени за задържане или постоянно съхранение на вода, където новото или допълнителното количество задържана или съхранявана вода надхвърля 10 милиона кубически метра.

Приложение I (16)

Тръбопроводи с диаметър над 800 mm и с дължина повече от 40 км:

(а) за транспортиране на газ, нефт, химикали;

(б) за транспортиране на потоци въглероден диоксид (CO₂) с цел съхранение в геоложки формации, включително свързаните с тях компресорни станции.

Има два прага, определени в тази категория проекти – диаметър и дължина. Прилагането на приложение I и следователно задължителна оценка на въздействието върху околната среда ще се изисква, когато и двете са кумулативно изпълнени. В противен случай, ще се прилага приложение II (10) (I).

Приложение I (17)

Съоръжения за интензивно отглеждане на птици или свине с повече от:

(а) 85 000 места за отглеждане на бройлери, 60 000 места за кокошки;

(б) 3 000 места за свине за угояване (над 30 кг); или

(в) 900 места за свине майки.

Директивата за ОВОС не дефинира понятията, използвани в приложение I (17). Според установената съдебна практика⁴⁹, смисълът и обхватът на термините, за които правото на Европейския съюз не предвижда никакво определение, трябва да бъде в съответствие с обичайното им значение в говоримия език, и като се вземе предвид контекста, в който те се случват и целите на правилата от които те са част (виж дело C-585/10, *Møller*, точка 25). В същото време, някои от тези термини са определени в други директиви на ЕС (напр ДЕП⁵⁰), и се тълкуват по няколко съдебни решения,

48 Решение на Съвета от 27 юни 1997 г. за сключване от името на Европейската общност на Конвенцията за оценка на въздействието върху околната среда в трансграничен контекст (Конвенция от Espoo) (предложение ОВ С 104, 24.04.1992 г., стр 5; Решение не се публикува).

49 Дело C-72/95 *Kraaijeveld and Others*, параграф 38; Дело C-549/07 *Wallentin-Hermann*, параграф 17; и Дело C-473/07 *Association nationale pour la protection des eaux et rivières and OAB*, параграфи 23 и 24; Дело C-585/10 *Møller*, параграф 25

50 Член 3 (24) на ДЕП определя „домашни птици“, като се позовава на член 2 (1) от Директива на Съвета

отнасящи се до тях.

По дело C-585/10, *Møller*, Съдът е запитан дали изразът „места за свине майки“, в контекста на Директива 96/61 / ЕО на Съвета от 24 септември 1996 г. за Интегрирано предотвратяване и контрол на замърсяването (Директивата за ИПКЗ, отменена от ДЕП), включва места за „млади свине“ (женски свине, които вече са обслужени, но все още не са се опрасили). Директивата за ИПКЗ не съдържа определение на свине. Вместо това, тези определения са предоставени от друга директива⁵¹, която предвижда отделни определения за свине майки и женски свине. Съдът отбелязва, че по отношение на обичайния смисъл на понятието „свиня“, трябва да се посочи, че това най-общо обозначава женска свиня. За тази цел и независимо, че някои термини са определени в различни директиви, това не може да се разглежда, че позволява подкопаването на обичайния смисъл на този термин. Затова Съдът заключава, че изразът „места за свине майки“, за целите на Директивата за ИПКЗ, и като се вземе предвид широката му цел, трябва да се тълкува в смисъл, че включва места за млади свине. Същата логика може да се приложи, с необходимите промени, при тълкуването на понятието „места за свине майки“ в приложение I (17) (в) от Директивата за ОВОС.

По дело C-473/07, Съдът се произнася относно понятието „места“, изброени в точка 6.6 (а) от приложение I към Директива ИПКЗ 96/61/ЕС⁵². Съдът признава, че терминът „място“ не е определен в Директива 96/61/ЕО в под-позиция 2 от въведението към приложение I към посочената Директива (същото важи и сега при ДЕП, и подзаглавие 1 на въведението към приложение I на ДЕП). Съдът уточнява в своето решение, че „праговите стойности, дадени по-долу, обикновено се отнасят до производствени мощности или продукцията“ (параграф 39). Всъщност, създаването на прага на разрешение в съответствие със системата на „животински еквиваленти“ е допустимо, само ако е в съответствие с целта на Директивата за ИПКЗ, т.е. предотвратяване/намаляване на замърсяването от някои инсталации.

Приложение I (18)

Промислени инсталации за производство на:

- (а) целулоза от дървесина или подобни влакнести материали;**
- (б) хартия и картон с производствен капацитет над 200 тона дневно.**

Приложение I (19)

Карieri и открити рудници, когато повърхността на обекта е над 25 хектара или добив на торф, когато повърхността на обекта е над 150 хектара.

Приложение I (20)

Строителство на надземни електропроводи с напрежение 220 kV или повече и дължина над 15 км

Тази категория проект се отнася за проекти с прагови критерии, които трябва да бъдат кумулативно изпълнени (т.е. 220 kV или повече и дължина над 15 км). Практиката показва, че някои категории проекти могат да изпълняват само един от двата критерия, но не и другия. При такива обстоятелства тези проекти ще се разглеждат съгласно приложение II (3) (б) от Директивата за ОВОС.

Разпоредбите на точка 20 от приложение I и раздел 3 (б) от приложение II към Директивата за ОВОС

90/539/ЕИО на Съвета от 15 октомври 1990 г. относно ветеринарно-санитарните условия, регулиращи търговията в рамките на Общността и вноса от трети страни на домашни птици и яйца за люпене, ОВ L 303, 31.10.1990 г., стр. 6.

51 Директива 91/630 / ЕИО на Съвета от 19 ноември 1991 г. за определяне на минимални стандарти за защита на свинете (ОВ L 1991 340, стр. 33).

52 Сега заглавие 6.6 Приложение I на ДЕП.

бяха интерпретирани по дело C-300/13⁵³ *Iberdrola Distribucion Eléctrica*. Съдът приема, че един проект, който се отнася само до удължаване на електрическа подстанция не е, като такъв, сред проектите, обхванати от тези разпоредби, освен ако не е част от изграждането на надземни електропроводи, което националната юрисдикция трябва да провери.

По дело C-205/08, *Alpe Adria* Съдът е бил сезиран да тълкува приложение I (20) в контекста на трансграничен проект за изграждане на надземни електропроводи с напрежение 220 kV или повече и дължина над 15 км, където по-малко от 15 км от него се намира на територията на държавата-членка, отнасяща се до Съда.

На практика, проектът се отнася до изграждането на 220 kV електропровод с номинална мощност от 300 MVA и с дължина 48.4 км. По този начин, то е обхванато от точка 20 от приложение I към Директивата за ОВОС, и следователно подлежи на оценка съгласно член 2 (1) и 4 (1) от Директивата за ОВОС.

Съдът е приел, че целта на Директивата за ОВОС не може да бъде заобиколена чрез разделянето на проекти. Неуспехът да се вземе предвид кумулативния ефект на няколко проекта, не трябва да означава на практика, че всички те престават да бъдат в обхвата на задължението да извършват оценка, когато, взети заедно, е вероятно да имат „значително въздействие върху околната среда“ по смисъла на член 2 (1) на Директивата за ОВОС. Освен това, държавите-членки трябва да прилагат Директивата за ОВОС по начин, който напълно отговаря на нейните изисквания, като вземат предвид нейната основна цел, която – както е видно от член 2 (1) – е, че преди да бъдат одобрени, проектите, които могат да имат значително въздействие върху околната среда по силата, наред с другото, на своето естество, размери и разположение, трябва да бъдат предмет на оценка по отношение на тяхното въздействие (виж в този смисъл, *Ecologistas en Acción-CODA*, параграф 33).

Съдът заключава в решението си, че Директивата за ОВОС предвижда обща оценка на въздействието на проектите върху околната среда, независимо от това, дали проектът може да бъде трансграничен по характер. Поради това следва, че проектите, изброени в приложение I към Директива 85/337, които се простират на територията на няколко държави-членки, не могат да бъдат освободени от прилагането на Директивата единствено на основание, че тя не съдържа изрична разпоредба по отношение на тях. Такова освобождаване би се намесило сериозно в целта на Директива 85/337. Нейната ефективност ще бъде сериозно компрометирана, ако компетентните органи на една държава-членка могат, когато се решава дали даден проект, трябва да бъде предмет на оценка на въздействието върху околната среда, да пренебрегнат онази част от проекта, която се намира в друга държава-членка (виж, по аналогия Решение C-227/01, *Комисията срещу Испания*, параграф 53, и Дело C-205/08, *Alpe Adria*, параграф 54-55).

Приложение I (21)

Съоръжения за съхраняване на нефт, нефтопродукти или химични продукти с капацитет от 200 000 тона или повече.

Приложение I (22)

Места за съхранение в съответствие с Директива 2009/31/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2009 г. относно геоложко съхранение на въглероден диоксид.⁵⁴

Приложение I (23)

Инсталации за улавяне на потоци от CO₂ с цел геоложко съхранение, в съответствие с Директива 2009/31/ЕО, от съоръжения, обхванати от настоящото приложение, или когато общото годишно количество уловен CO₂ е 1.5 мегатона или повече.

53 Дело C-300/13, *Iberdrola Distribución Eléctrica*

54 OJ L 140, 5.6.2009, стр. 114.

Приложение I (24)

Всяка промяна или удължаване на проектите, изброени в настоящото приложение, когато такава промяна или удължаване по себе си отговаря на праговите нива, ако има такива, определени в настоящото приложение.

Тази категория на проекта бе въведена с Директива 2003/35/ЕО. Първоначално, Директива 85/337/ЕИО не покрива изрично изменения на съществуващи проекти, с изключение на посоченото в приложение II (12) за „Изменения на проектите, включени в приложение I и проектите в приложение II, предприети изключително или главно за разработване и изпитване на нови методи или продукти, които не се използват за повече от една година“ (приложение II (12)). Директива 97/11/ЕО на Съвета изменя Директива 85/337/ЕИО на Съвета с цел включване на модификации на съществуващи по Приложение I и Приложение II проекти в приложение II (13): „Всяка промяна или удължаване на проектите, изброени в приложение I или приложение II, които вече са разрешени, изпълнени или в процес на изпълнение, които може да окажат неблагоприятно въздействие върху околната среда“.

Директива 2003/35/ЕО, която изменя Директива 85/337/ЕИО, въведе нова категория в приложение I (22) за „всяка промяна или удължаване на проектите, изброени в настоящото приложение, когато такава промяна или удължаване отговаря на праговете, ако има такива, определени в настоящото приложение“. За тази цел, промени или разширения на проектите, изброени в приложение I, които превишават прага, трябва да бъдат подложени на оценка на въздействието върху околната среда. Промени или разширения на съществуващи проекти, които са под праговете, или когато не съществува праг, попадат в приложение II.⁵⁵

Еволюцията във времето на текста на Директивата за ОВОС във връзка с промени в проекта отразява юриспруденцията на Съда по този въпрос. На няколко пъти Съдът е разгледал въпроса дали даден проект следва да се тълкува като нов проект или модификация на вече съществуващ, и как проектът тогава се отнася до изискванията на членове 4 (1) и 4 (2) от Директивата.

По дело С-431/92, *Комисията срещу Германия* (случаят *Großkrotzenburg*), Съдът заключава, че въпросният проект – строеж на *топлоелектрическа централа* с топлинна мощност от 500 мегавата, който е имал връзки със съществуващ строеж – не може да попада в категорията на изменение на проектите, включени в приложение I, посочено в параграф 12 от приложение II (преди измененията с Директива 97/11 / ЕО), за които е предвидена опция за оценка. Съдът постанови, че приложение I (2), по силата на което топлоелектрически централи с топлинна мощност от 300 мегавата или повече трябва да бъдат подложени на оценка, трябва да се тълкува като изискване към такива проекти, които да бъдат оценени независимо от това дали са отделни конструкции, се прибавят към вече съществуваща конструкция, или дори имат тесни функционални връзки с предварително съществуваща конструкция, параграфи 34-36).

По дело С-227/01, *Комисията срещу Испания*, Съдът заключава, че точка 7 от приложение I към Директивата (по отношение на *линии за железопътен трафик на далечни разстояния*), трябва да се разбира, че включва дублирането на вече съществуващ железопътен коловоз (параграф 48). Съдът се позовава на широкия обхват и широко предназначение на Директивата и на основната цел на Директивата, че, преди да бъде дадено съгласие, „проекти, които могат да имат значително въздействие върху околната среда по силата, наред с другото, на своето естество, размери и разположение, трябва да подлежат на задължителна оценка по отношение на тяхното въздействие“ (параграф 47). Освен това заявява в точка 49 от решението: „*Един проект от този вид може да има значително въздействие върху околната среда по смисъла на тази Директива, тъй като е вероятно да има дълготраен ефект върху, например, флора и фауна и състав на почвата или дори върху ландшафта, и да произвежда значителен шум, наред с другото, така че трябва да бъде включен в обхвата на Директивата. Целта на Директива 85/337 ще бъде сериозно засегната, ако този тип проект за изграждане на нова железопътна линия, дори и паралелно на съществуващата,*

55 За разлика, тази категория проект не може да служи на проекти по приложение I, за които Директивата не определя прагове (Приложение I - 2б; 3; 4, 6; 7 (А, железопътни линии) и (б); 9; 18 (а) и 22).

би могъл да бъде изключен от задължението за извършване на оценка на въздействието му върху околната среда. Съответно, един проект от този сорт не може да се счита обикновено изменение към по-ранен проект по смисъла на точка 12 от приложение II към Директивата.“

В карето по-долу е даден пример за категорията проект на приложение I, за който е определен праг, а проектът е предмет на удължаване. Целта на примера е да се опишат обстоятелствата, в които проектите попадат в приложение I (24) или приложение II (13) на Директивата за ОВОС.

Карте 1 Пример

1. съществуващо летище > 2100 м модифицирани; нова писта > 2100 м добавени => Приложение I.24 => ОВОС.
2. съществуващо летище > 2100 м модифицирани; нова писта < 2100 м добавени и/или съществуващата писта е разширена до 2400 м => Приложение II.13 => скрининг.
3. съществуващо летище < 2100 м модифицирани; нова писта > 2100 м добавени => Приложение I.24 => ОВОС.
4. съществуващо летище < 2100 м модифицирани; съществуващата писта < 2100 м (1000 м) в момента се разширява и става 3100 м (така че има промяна от 2100 м) => Приложение I.24 => ОВОС.
5. съществуващо летище < 2100 м модифицирани; съществуваща писта < 2100 м (1800 м) в момента се разширява и става 2400 м (така че има промяна от 600 м) => Приложение II.13 => скрининг

3.3. Проекти по приложение II, посочени в член 4 (2) от Директивата за ОВОС

Карте 2 Заглавия на категории проекти

Заглавията на категориите, в които са групирани проекти от приложение II, не представляват отделна категория проект и затова не допринасят за тяхното определение. Ето защо те се приемат като декларативни заглавия, с цел логично групиране на тясно свързани проекти. Съдът признава това в своето решение по дело С-66/06 (*Комисията срещу Ирландия*), където е посочено, че „... трябва да се отбележи, че на практика проекти, попадащи в точка 1 (а) до (в) от приложение II на Директивата за ОВОС, са тясно свързани; пресушаването на влажни зони по този начин често води до използването на полуестествени земи за интензивни селскостопански цели (ал. 72)“.

Следователно фактът, че проектите за „възстановяване на земя от морето“, са изброени под заглавието "Земеделие, горски култури и водни култури", не трябва да се тълкува по начин, който изключва проектите за възстановяване на земи от морето от други сектори, като например проекти за градско развитие.

Приложение II (1) Земеделие, горски култури и водни култури

(а) Проекти за реструктуриране на селскостопански земи

Описанията на проекти, попадащи в тази категория, се различават при различните държави-членки. За по-голяма яснота, някои държави-членки включват примери за проекти, които попадат в тази категория, в техните ръководни документи. Например, някои държави-членки определят тези проекти за реструктуриране като „проекти, които физически реструктурират селскостопански земи, включително добавяне или премахване на синори или преочертване на терен чрез прибавяне, отстраняване или преразпределение на земя или друг материал“.

Някои държави-членки създават прагове или критерии за скрининг на проектите. Така например, правят проектите за реструктуриране предмет на оценка на въздействието върху околната среда, ако те включват промени до четири км или повече от полевите граници; движения на 10 000 m³ или повече на пръст или друг материал; или по друг начин реструктуриране на площ от 100 хектара или повече. Въпреки това, когато проектите за реструктуриране са в чувствителна зона, те са обект на по-строги прагове на 2 км или повече от полевите граници; 5 000 m³ или повече пръст или друг материал, или по друг начин реструктуриране на площ от 50 хектара или повече.

Друг пример е скрининг за всеки отделен случай, ако проектът за реструктуриране обхваща над 200 хектара. Ако проектът за реструктуриране е в защитена зона, оценка на въздействието върху околната среда е задължителна, ако той обхваща над 100 хектара.

По дело С-66/06, *Комисията срещу Ирландия*, Съдът проверява праговете, определени от Ирландия, за тази категория проекти. Съдът стига до извода, че прагът от 100 хектара във връзка с проекти за реструктуриране на селскостопански земи и използване на необработваеми земи или полуестествени земи за интензивни селскостопански цели и според параграф 1 (в), прагът на водосборна площ от 1 000 хектара, или 20 хектара засегнати влажни зони, по отношение на проекти за управление на водите за селското стопанство, не е такъв, че да изключва предполагаемите значителни въздействия върху околната среда по силата на своето естество или местоположение, тъй като те биха могли да имат съществено, или дори необратимо въздействие върху факторите на околната среда, като например флора и фауна, земя или културно наследство. Средният размер на поле в Ирландия по това време е около 2,4 хектара. Ефектът от поставянето, по-специално за реструктурирането на селскостопански земи, на праг от 100 хектара е, че един проект, свързан с консолидирането на около 40 полета, които биха довели до унищожаването на множество живи плетове и други средства за ограждане, може да получи съгласие, без да е бил предмет на оценка на въздействието върху околната среда, въпреки че е такъв, че може да има значително въздействие върху биологичното разнообразие (параграф 67-70).

(Б) Проекти за използване на необработваеми земи или полуестествени земи за интензивни селскостопански цели

Решението за това кои специфични селскостопански практики и кои видове територии попадат в тази проектна категория ще се различава при различните държави-членки, като се има предвид разнообразието от употреби на почвите и селскостопанските практики в различни части на Европа. Някои държави са включили списъци на съответните земеделски практики и местообитания в националните документи с насоки, за да се изясни по какъв начин следва да се тълкува тази категория.

Във връзка с понятието „интензивен“, тази категория проект се счита, че включва всички практики, използвани за значително подобряване на качеството на земята, така че да подобри или „интензифицира“ своята селскостопанска производителност. Терминът „необработваеми земи“ се счита, че включва всички области, които не са селскостопански управлявани по време на оценката. Въпреки това, земни площи (угари, постоянни пасища или ливади), които са временно извадени от производство, обикновено се считат за „използвана земеделска площ“.⁵⁶

Определението за това какво представлява „полуестествен район“ ще варира при различните държави-членки, предвид факта, че то се отнася до данъчната оценка на различните райони в целия ЕС. Терминът „полуестествен“ показва, че е налице някаква степен на човешка намеса (независимо от момента във времето, когато човешката намеса се е състояла), което не позволява на района да е „естествен“, но запазва много природни дадености. Така например, в една държава-членка, полуестествени гори, съставени от местни дървесни видове и храсти, които произтичат от естествено възобновяване или прорастване на фиданки, а не от засаждане, ще попадат в тази категория. В много държави-членки, понятието „полуестествени“ е вероятно да бъде приложимо за големи части от територията на страната, въпреки че степента на управлението ще варира.

Определението за това кои райони се считат за „полуестествени“ може на практика да зависи от по-широка оценка на ролята на местообитанията и териториите, или от характеристики от голям интерес за биоразнообразието в по-широки селски области (като изкуствени езера, малки влажни зони, стари живи плетове, модели на дървесно покритие), от страна на компетентния орган или органи, отговорни за обозначенията, свързани с опазването на природата или на биологичното разнообразие в държавите-членки. Други потенциално релевантни фактори на околната среда може да трябва да се разглеждат от други органи, например, тези, които отговарят за ландшафти обозначения или за опазването на археологията. Следователно, налице е известна свобода на преценка, но основният акцент трябва да се постави върху определянето на тези райони, които отразяват естествените условия и имат някаква присъща природозащитна или друга стойност за околната среда, които ще бъдат загубени от предложения за управление в селското стопанство, насочени към засилването на земеделски практики. Един ключов показател за потенциални типове местообитания, които могат да попаднат в обхвата на понятието „полуестествени райони“ с висока консервационна стойност ще бъде типовете местообитания и местообитанията на видове, идентифицирани съгласно Директивите за местообитанията⁵⁷ и птиците⁵⁸. Някои държави-членки са създали прагове за този вид проекти. Праговете са различни в зависимост от това дали проектите са във или извън чувствителна зона.

Например, проектите за необработваеми земи са предмет на проверка, ако площта на необработваемите земи или полуестествените площи, пряко засегнати от проекта, е два или повече хектара. Въпреки това, компетентният национален орган може да се заключи, че един проект, който попада под този праг, все още има значително въздействие върху околната среда и поради това следва да бъде предмет на оценка на въздействието върху околната среда. Други примери от държавите-членки показват, че оценката е задължителна за случаи, включващи повече от 10 дка необработваеми земи или полуестествени райони в защитени територии, съгласно националното законодателство, а за едни и същи проекти извън защитените територии се прилага скрининг.

⁵⁶ Тези зони са допустими за получаване на директни плащания в съответствие с Регламент № 73/2009 на Съвета, който в своя Член 6 определя, че държавите-членки трябва да гарантират, че тези области са поддържани в добро земеделско и екологично състояние и гарантират поддържането на площта с постоянни пасища.

⁵⁷ Директива на Съвета 92/43 / ЕИО на Съвета от 21 май 1992 г. за опазване на естествените местообитания на дивата флора и фауна, ОВ L 206, 22.7.1992 г., стр. 7, както е изменена.

⁵⁸ Директива 79/200147 / ЕО на Съвета относно опазването на дивите птици, ОВ L 20, 6.1.2010 г., стр. 7.

(в) Проекти за управление на водите за селското стопанство, включително напояване и пресушаване на земи

(г) Първоначално залесяване и обезлесяване с цел промяна на предназначението на земите

„Промяна на предназначение“ се отнася до всяка промяна на предназначението на земята.

Поради различното им въздействие върху околната среда, праговете, въведени от държавите-членки, често варират за тази категория проект. Така например, в една държава-членка, залесяване над 20 хектара и обезлесяване над 5 хектара ще изисква задължителна оценка на въздействието върху околната среда. В друга държава-членка, задължителна оценка се провежда в случай на обезлесяване на площ от 20 хектара или повече, и скрининг в случай на разширяване на вече одобрени проекти за обезлесяване от 20 хектара или повече за увеличаване от 5 хектара или повече. Други критерии могат да бъдат въведени, които ще предизвикат скрининг, като чувствителност на зоната или вида на дървесните видове.

Промяната на предназначението на земята не е само по себе си проект в контекста на дефиницията на Директивата за ОВОС, тъй като проект предполага някакъв вид работа или намеса.

(д) Интензивно животновъдство (инвестиционни предложения, невключени в приложение I);

Тази категория проект може да се счита, че включва инсталации за концентрирано животновъдство или в обекти, строени по предназначение, или в райони, посветени на тази дейност, на закрито или открито.

При тълкуването на понятието „интензивен“, може да се използва разсъждение, като при интензивното рибовъдство (виж приложение II (1) (е)).

Тъй като категорията на проекта по приложение II (1) (д) не се отнася за всички специфични животински видове, обхватът ѝ не се ограничава само с животните, изброени в приложение I (17), т.е. свине и птици. Директива 85/337/ЕИО, преди измененията, включва в своето единствено приложение II „съоръжения за отглеждане на домашни птици“ (приложение II (1) (д)) и „съоръжения за отглеждане на свине“ (приложение II (1) (е)). След измененията на Директива 97/11/ЕО на Съвета, обаче, приложение II (1) (д) вече не се отнася до конкретни видове, така че с оглед на широкия обхват и широката цел на Директивата⁵⁹, отглеждането на допълнителни животински видове може да се наложи да бъде включено в тази категория.⁶⁰ Видовете ще варират в зависимост от реалните дейности, извършвани във всяка държава-членка.

Като пример, националното законодателство за оценка на въздействието върху околната среда в няколко държави-членки изрично включва интензивно отглеждане на телета и говеда в тази категория проект. В най-малко една държава-членка тази категория проект се смята, че обхваща, наред с други видове, отглеждане на зайци, патици, гъски и коне. Друга държава-членка включва щрауси и щраусоподобни животни.

В последния случай, пълен скрининг ще бъде необходим за обори с 1 000 места или повече за щрауси и щраусоподобни видове. В същата държава-членка пълен скрининг ще бъде необходим за обори с 60 000-85 000 места за птици, различни от кокошки. Под тези прагове ще се извършва опростен скрининг.

Само дейности, които представляват „проект“ по смисъла на Директивата за ОВОС, ще попадат в тази категория проект. Решението на Съда в С-392/96, *Комисията срещу Ирландия*, може да е от значение тук, въпреки че този случай е свързан с различни категории проекти, т.е. приложение II (1) (б) и (г) от Директива 85/337 / ЕИО преди измененията („Проекти за използване на необработваеми

59 Последователно отбелязано от Съда, например в С-72/95, *Kraaijeveld and Others*, параграф 31

60 По-специално, общата цел на директивата, както е посочено в член 2 (1), следва да се има предвид, а именно, че „проектите, които могат да имат значително въздействие върху околната среда по силата, наред с другото, на своя характер, мащаби или местоположение, са предмет на [...] на оценка относно тяхното въздействие.“

земи или полустествени земи за интензивни селскостопански цели“; и „Първоначално залесяване, когато това може да доведе до неблагоприятни екологични промени и обезлесяване с цел промяна на друг тип използване на земя“). В параграфи 80 и 81 от решението Съдът посочва паша на овце, което се смята за „развитие, което може да има неблагоприятни последици за околната среда“. Въпреки това, Съдът отбелязва, че „Комисията не е доказала, че овцевъдството, както се практикува в Ирландия, представлява проект“.

(Е) Интензивно развъждане на риба

Интензивно развъждане на риба би означавало използване на техники, предназначени да повишат продукцията на въпросните видове извън естествения капацитет на околната среда или култура, до и включително прибирането на реколтата. Обикновено тази практика ще включва въвеждане на допълнителен комбиниран фураж, за да се компенсира липсата на естествено налична храна при гъстотата, при която животните се отглеждат. Може също да се използват техники на отглеждане, които също са приложими към не-интензивно земеделие, включително и употреба на лекарства и аерация на водата, за да се отговори на нуждите на животните и да се гарантира тяхното здраве и благополучие. Отпадъчните продукти също трябва да бъдат управлявани по задоволителен начин. Следва да се отбележи, че тъй като текстът на Директивата за ОВОС не е специфичен в това отношение, тази категория може да включва развъждането на риба в сладки и морски води.

В практиката са възниквали въпроси по отношение на използването на термина „интензивно рибовъдство“, връзката му с „интензивно развъждане на риба“ и понятието „аквакултура“.

„Аквакултура“ се отнася до по-широко отглеждане на всеки воден организъм, в сладки или морски води. Това включва водорасли, мекотели, ракообразни и риби. Терминът „рибовъдство“ се използва взаимозаменяемо с „аквакултура“, макар че обикновено се отнася до отглеждането на риби. Следователно „интензивно развъждане на риба“ се отнася до подмножество от аквакултурни дейности, където произведената биомаса е откъд това, което може да бъде естествено поддържано без предоставянето на допълнителен фураж. Много от отглежданите интензивно видове могат да бъдат отглеждани и екстензивно, когато не е предвидена допълнителна храна, гъстотата на животните е пониска и загражденията обхващат по-широка площ, за да се даде възможност за естествено осъществяване на техните изисквания за фураж. Това често се случва при сладководни риби, като шаран. Отглеждането на водорасли и на мекотели обикновено са екстензивни форми на аквакултура.⁶¹

Регламентът на Европейския фонд за морско дело и рибарство⁶² определя „зоната за рибарство и аквакултури“ като „зона с морски, речен или езерен бряг, включваща изкуствени водоеми или речен басейн, със значителна степен на заетост в областта на рибарството или на аквакултурите, която е функционално последователна в географски, икономически и социални условия и е определена като такава от държава-членка“ (член 3 Определения).

Някои държави-членки са приложили прагове въз основа на различни аспекти за тази категория проект, например, на територията на обекта на отглеждане (например обектът е над 5 хектара), общо производство на риба (например годишно производство по-високо от 100 тона), производство на риба на хектар (напр рибарници за шаран с производство на риба над 4 тона на хектар от площта на езерото) или потребление на фуражи (например над 2 000 кг сух фураж консумиран годишно).

(ж) Пресушаване на земи от морето.

61 Ръководство за дейности, свързани с устойчива аквакултура, в контекста на мрежата Натура 2000 може да се намери в Ръководство на Комисията по аквакултури и Натура 2000 [[http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/Aqua-N2000 %20guide.pdf](http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/Aqua-N2000%20guide.pdf)].

62 Регламент (ЕС) № 508/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 15 май 2014 г. за Европейския фонд за морско дело и рибарство, и отменя на регламенти (ЕО) № 2328/2003, (ЕО) № 861/2006, (ЕО) № 1198/2006 и (ЕО) № 791/2007 и Регламент (ЕС) № 1255/2011 на Европейския парламент и на Съвета.

Приложение II (2) Добивна промишленост

(а) Карieri, открити рудници и добив на торф (проекти, невключени в приложение I);

(б) Подземен добив;

(в) Добив на инертни материали от реки и водоеми;

(г) Дълбоки сондажи, по-специално:

(I), геотермални сондажи;

(II) сондажи за съхраняване на ядрени отпадъци;

(III) за водоснабдяване;

с изключение на сондажи за изследване стабилността на почвената основа;

Приложение II (2) (г) от Директивата за ОВОС съдържа само примерен списък на дълбоки сондажи. Текстът на Директивата за ОВОС използва термина „по-специално“, което означава, че изброяването на примери е индикативно и не е изчерпателно и се отнася за сондажи за проучване и експлоатация. По дело C-531/13, *Kornhuber and Others*, Съдът постановява, че проучвателните сондажи са форма на дълбок сондаж, по смисъла на приложение II (2) (г).

Въпросът за дефинирането на „дълбоки сондажи“ е от особено значение във връзка с изследването и експлоатацията на неконвенционални въглеводородни проекти, по-специално на шистов газ. Специални указания са предоставени от Европейската комисия относно прилагането на Директивата за ОВОС за проекти, свързани с проучването и използването на неконвенционални въглеводороди.⁶³ Следователно, неконвенционални въглеводородни проекти, които използват дълбоки сондажи, са обхванати от приложение II (2) (г).

Държавите-членки имат различни прагове, които определят дълбокото сондиране. Някои държави-членки са приели общ праг, отвъд който сондажите се считат за дълбоки (например 300 м). Други държави-членки са взели под внимание вида на сондиране за определяне на прага (например геотермални сондажи и сондажи за водоснабдяване се считат за дълбоки, ако са над 500 м, а прагът за сондажи за съхраняване на ядрени отпадъци е 100 м).

Дълбочината на сондажите не трябва да бъде единственият критерий за скрининг при оценката на вероятното значение на въздействието върху околната среда.⁶⁴ Скринингът следва да вземе предвид всички съответни критерии, изброени в приложение III към Директивата за ОВОС. Общите характеристики на проекта трябва да бъдат взети под внимание. Дори и проект в малък мащаб (например проучване или сондиране в диапазон от само няколко метра) могат да имат значително въздействие върху околната среда, ако на място, където факторите на околната среда, като например флора и фауна, почва, вода, климат или културно наследство, са чувствителни към най-малката промяна.

Освен това ефективността на Директивата за ОВОС ще бъде сериозно застрашена, ако компетентните органи на една държава-членка могат, когато се решава дали даден проект трябва да бъде предмет на оценка на въздействието върху околната среда, да не разгледат частта от проекта, която се намира в друга държава-членка. Поради това оценката на въздействието на други проекти не може да бъде ограничена до определени граници (например общински).⁶⁵

Не на последно място, като се вземе предвид ефективността на Директивата за ОВОС и принципа на предпазвателните мерки, както е обяснено от Съда⁶⁶, може да се твърди, че в случай на съмнения по отношение на липсата на значително въздействие, компетентните органи на една държава-членка следва да подложат проекта за оценка на въздействието върху околната среда.

63 http://ec.europa.eu/environment/integration/energy/pdf/guidance_note.pdf.

64 Дело C-531/13, *Kornhuber and Others*, параграф 41-47.

65 Същото

66 Дело C-127/02, C-127/02, *Waddenvereniging and ogelbeschermingsvereniging*, параграф 44

(д) Повърхностни промишлени съоръжения за добив на въглища, нефт, природен газ и руди, както и битуминозни шисти.

Приложение II (3) Енергийна промишленост

(а) Промислени съоръжения за производство на електроенергия, пара и топла вода (проекти, невключени в приложение I);

(б) Промислени съоръжения за пренос на газ, пара и топла вода; предаване на електроенергия по надземни кабели (проекти, невключени в приложение I);

В своето решение по дело C-300/13⁶⁷ Съдът постановява, че разширяването на подстанция, която трансформира електрическо напрежение, не попада в тази проектна категория, освен ако увеличаването не се вписва в рамките на изграждането на надземни кабели за пренос на електрическа енергия.

В допълнение, тази проектна категория ще обхване онези проекти, които не отговарят на кумулативните прагове, определени съгласно приложение I (20) на Директивата за ОВОС.

(в) Съоръжения за надземно складиране на природен газ;

(г) Съоръжения за подземно складиране на горими газове;

(д) надземно съхранение на изкопаеми горива;

(е) Промислено брикетирание на въглища;

(ж) Съоръжения за преработка и съхраняване на радиоактивни отпадъци (освен ако са включени в приложение I);

(з) Съоръжения за производство на водноелектрическа енергия;

(и) Съоръжения за производство на енергия (вятърни генератори).

Термините вятърни ферми и вятърни паркове трябва да бъдат разглеждани като синоними. Общо разбиране е, че вятърните ферми (вятърни паркове) включват вятърни турбини (вятърни мелници). Най-малко две вятърни турбини са необходими за формиране на вятърен парк.

Проектите с вятърен парк биха могли да имат значителен ефект върху определени сегменти на околната среда, с магнитуд в зависимост от различни фактори, например чувствителността на обекта. По-конкретно, биха могли да повлияят на птици и техните миграционни маршрути, както и да увеличат нивата на шума в околната среда. Специално внимание следва да се обърне на местоположението на вятърните паркове и близостта им до места от Натура 2000.⁶⁸

Прагове за скрининг, въведени от държавите-членки за тази категория проекти, обикновено се основават на следните критерии или комбинация от тях:

- брой вятърни турбини;
- капацитет (на турбина и/или кумулативно);

⁶⁷ Дело C-300/13, *Ayuntamiento de Benferri v Consejería de Infraestructuras y Transporte de la Generalitat Valenciana and Iberdrola Distribución Eléctrica SAU*.

⁶⁸ Полезни насоки за това как най-добре да се гарантира, че развитието на ветроенергийни паркове е съвместимо с директивите за местообитанията и за птиците, както и с оценката на въздействието върху околната среда (ОВОС) и стратегическата екологична оценка (СЕО), могат да бъдат намерени в документ с насоки относно развитие на ветроенергетиката и Натура 2000: http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/Wind_farms.pdf.

- размер на вятърните турбини.

Например, една държава-членка изисква скрининг за проекти с две или повече вятърни турбини; друга, с пет или повече вятърни турбини; и в трета държава-членка се изисква проверка за вятърни паркове с мощност над 1 MW. Друг пример е, че е необходима пълна оценка на въздействието върху околната среда за вятърни ферми с повече от 50 вятърни турбини, или с капацитет от повече от 30 MW, или които са разположени по-малко от 2 километра от друга вятърна ферма. В последния случай, праговете са по-ниски, ако вятърната ферма се намира в защитена зона (10 вятърни турбини или 6 MW). В тази държава-членка всички други проекти за ветроенергийни паркове са обект на проверка, с изключение на инсталациите със собствена доставка, генериращи по-малко от 100 kW. В друга държава-членка повечето вятърни паркове са обект на система на разрешителни в рамките на ДЕП. Нещо повече, прилага се система от прагове въз основа на височината на вятърните турбини и техния капацитет (например в случай, че височината на турбината е 50 м или повече, се изисква пълна оценка на въздействието върху околната среда).

Праговете могат да бъдат модулирани в случай, че проектът се намира напр. в защитена зона, или в близост до други вятърни паркове. Освен това, когато се преценява дали дори малък брой вятърни турбини може да има значителен ефект върху околната среда, всички съответни критерии от приложение III, наред с другото, разстояние между проекти и техния кумулативен ефект, трябва да се вземат под внимание, по-специално за проекти, разположени в райони, където вече съществуват много малки стопанства (например с три вятърни турбини) сравнително близо едно до друго.

(й) Инсталации за улавяне на потоци от CO₂ с цел геоложко съхранение в съответствие с Директива 2009/31 / ЕО, от съоръжения, които не са включени в приложение I към настоящата директива.

Приложение II (4) производство и обработване на метали

(а) Инсталации за производство на чугун и стомана (първично или вторично топене), включително непрекъснато лееене;

(б) Инсталации за обработване на черни метали: (I) станове за горещо валцоване; (II) ковашко пресоване; (III) нанасяне на защитни покрития от разтопен метал;

(в) Леярни за черни метали;

(г) Инсталации за топене, включително сплавяване на цветни метали, с изключение на благородни метали, включително на отпадни продукти (рафиниране, лееене и др);

(д) Инсталации за повърхностна обработка на метали и пластмаси чрез електролитни или химични процеси;

Повърхностните обработки на пластмаси и метали, които попадат в тази категория, са предимно на водна основа и обхващат, например, плакиране, галванопластика, нанасяне на покритие чрез потапяне, автокаталитично плакиране, анодиране и фосфатиране, включително различни техники с предварителна и последваща обработка.

(е) Производство и монтаж на моторни превозни средства и производство на двигатели на моторни превозни средства;

(ж) корабостроителници;

(з) Инсталации за строителство и ремонт на самолети;

(и) Производство на жп съоръжения;

(й) Наземни дейности с взривни вещества;

(к) Инсталации за пържене и агломерация на руди.

Процесът на синтероване се използва за увеличаване на размера на суровината или химичния състав, така че да е подходящ за по-нататъшна обработка.

Основният механизъм на синтероването се постига чрез привеждане на рудата до температура където скалните минерали започват да се топят, при което отделните частици се сливат заедно в матрица от разтопена шлага.

Приложение II (5) Минерална промишленост

(а) Коксови пещи (суха дестилация на въглища);

(б) Инсталации за производство на цимент;

(в) Инсталации за производство на азбест и производство на азбестови изделия (проекти, невключени в приложение I);

Вижте при съответната категория проекти от приложение I, приложение I (5) по-горе.

(г) Инсталации за производство на стъкло, включително стъклени влакна;

(д) Инсталации за топене на минерални вещества, включително производство на минерални влакна;

Някои държави-членки се позовават на прагове, въведени от ДЕП за тази категория проект. ДЕП препраща към една и съща дейност в приложение I, точка 3.4 (разтопяване на минерални вещества, включително производство на минерални влакна, с топилен капацитет над 20 тона дневно).

Общ въпрос по тази категория проект е дали производството на асфалт попада в нейното приложно поле. Естественият асфалт (*битум*) е минерално вещество и неговото производство попада в приложното поле на тази категория проект. Що се отнася до асфалтобетон (смесица от асфалт и агрегат), това не се покрива от тази категория проект, тъй като в процеса на смесване няма топене на минерални вещества, защото температурите на обработка са твърде ниски. В допълнение, асфалт може да се произвежда от рафинирането на нефт и този процес е също в обхвата на Директивата за ОВОС.

(е) за производство на керамични изделия чрез печене, по-конкретно покривни керемиди, тухли, огнеупорни тухли, плочи, керамични и порцеланови съдове.

Приложение II (б) химическа промишленост (проекти, невключени в приложение I)

(а) Обработка на междинни продукти и производство на химикали;

Съгласно Регламент (ЕО) № 1907/2006 относно регистрацията, оценката, разрешаването и ограничаването на химикали, „междинно“ означава вещество, произведено за, употребено във или използвано за химическа преработка, с цел превръщането му в друго вещество (наричано по-долу „синтез“).

Като се има предвид широкия обхват на Директивата за ОВОС, „обработка“ покрива широк спектър от процеси.

(б) Производство на пестициди и фармацевтични продукти, бои и лакове, еластомери и пероксиди;

От формулировката на приложение II (б) става ясно, че то обхваща цялата химическа промишленост, която не е посочена в приложение I (б) (т.е. всички химически заводи, които не смятат за „интегрирани“). Освен производството на търгуваните продукти (като основни химикали, пестициди, фармацевтични продукти, бои и лакове), обработката на междинни продукти⁶⁹ също трябва да се има предвид при оценка на въздействието върху околната среда.

Като се има предвид, че проектите по приложение II (б) (б) се отнасят до (крайни) продукти, като не е задължително да са произведени от химични процеси на преобразуване, Обхватът на Директивата за ОВОС покрива химическата промишленост в широк смисъл. Ето защо, заводи, които единствено формулират химически продукти или които произвеждат други окончателни (не химически) продукти (т.е. еластомери като гуми, транспортни ленти, гумени ръкавици) от химически прекурсори могат също да бъдат покрити.

(в) Съоръжения за съхраняване на нефт, нефтопродукти и химически вещества

В една държава-членка складовите съоръжения (складове и площадки за съхранение) за петролни, нефтохимически и химически продукти, с капацитет от над 5 000 тона, но по-малко от 200 000 тона, са обект на проверка.

Приложение II (7) Хранително-вкусова промишленост

Следва да се отбележи, че проектите, изброени в тази позиция в приложение II на Директивата за ОВОС обикновено водят до продукти, предназначени за консумация от хора и животни (например храна за животни).

- (а) Производство на растителни и животински масла и мазнини;**
- (б) Консервиране на растителни и животински продукти;**
- (в) Производство на млечни продукти;**
- (г) Пивоварство и малцуване;**
- (д) Захарни изделия и сиропи;**
- (е) Съоръжения за клане на животни;**
- (ж) Съоръжения за производство на нишесте за промишлени цели;**
- (з) Производство на рибно брашно и рибно масло;**
- (и) Производство на захар.**

Приложение II (8) текстилна, кожена, дървообработваща и хартиена промишленост

- (а) Промислени инсталации за производство на хартия и картон (проекти които не са включени в приложение I);**
- (б) Съоръжения за предварителна обработка (дейности като: измиване, избелване, мерсеризиране) или багрене на влакна или текстил;**
- (в) Инсталации за дъбене на кожи;**
- (г) Инсталации за преработка и производство на целулоза.**

⁶⁹ Регламент (ЕО) № 1907/2006 относно регистрацията, оценката, разрешаването и ограничаването на химикали (REACH).

Приложение II (9) Каучукова промишленост

Производство и обработка на еластомерни продукти

Приложение II (10) Инфраструктурни проекти

(а) проекти за развитие на индустриални обекти

Държавите-членки са склонни да имат различни тълкувания на тази категория проект. Въпреки това, тези тълкувания трябва да бъдат в съответствие с целта на Директивата за ОВОС, по-специално с нейния широк обхват и широка цел.

В доклада на Комисията от 2003⁷⁰ се отбелязва, че държавите-членки не посочват изрично специфични видове проекти, обхванати от тази категория проект. Много държави-членки са предпочели да уточнят размера на проекта (напр. площ, измерена в хектари), който ще се използва за развитие на индустриални проекти. Освен това, информацията, получена от държавите-членки показва, че няма реален консенсус между държавите-членки относно използването на термините „промишлени“ и „обекти“. Например, няколко държави-членки използват термина „промишлени или бизнес паркове“ при определянето на категорията на проекта. За тези „паркове“ се счита, че може да имат следните характеристики: те са разработени зони, които имат необходимата инфраструктура за съвместно промишлено или търговско използване от няколко дружества; характеризират се с пространствена близост; и образуват оперативна или функционална единица. Ето защо, да се предоставя изчерпателен списък на видовете проекти, които биха могли да бъдат от значение по тази определена позиция, е почти невъзможно. Като цяло, тази категория може да включва всякакъв вид проект, който е предназначен за високотехнологични фирми, както и фирми за съхранение, складиране, търговия и дистрибуция/транспортни.

Въпреки това, при обобщаване на информацията, предоставена от някои държави-членки⁷¹, се появяват някои общи характеристики, и те биха могли да се използват за описване на тази категория проект. Проект за развитие на индустриални обекти може да се разбира като специфична област (земя), която е урегулирана (разработена) за промишлени или за съвместни индустриални и търговски цели и в която се предоставя необходимата инфраструктура. Терминът „инфраструктура“ е с широко тълкуване и включва, например, пътища, мощност и други комунални услуги, предоставяни за да се улесни развитието на индустриите.

Обичайна практика при проектите за развитие на индустриални обекти е, че са предназначени за едновременно ползване от няколко компании, които са в непосредствена близост. Тези компании могат да бъдат осигурени с инфраструктура за съвместно промишлено или търговско използване.

Проектите за развитие на индустриални обекти представляват област, където евентуалното припокриване между Директивите за СЕО и ОВОС, както е посочено в точка 1.4, може да се появи по-често, отколкото в други области. Тези проекти са включени в приложение II (10) (а) от Директивата за ОВОС, но планове и програмите за индустриални обекти идват по силата на Директивата за СЕО, ако имат критериите, съдържащи се в нея. Така например, в една национална правна система, индустриалните обекти обикновено се разглеждат като част от плана за развитие на областта и са предмет на отделна стратегическа оценка на средата.

(б) проекти за обекти, включително строителство на търговски центрове и паркинги.

Директивата за ОВОС предвижда два примера за това, което може да попада в тази категория, т.е. търговски центрове и паркинги, но те не представляват изчерпателен списък на обхванатите дейности.

Информация за съществуващите практики в държавите-членки показва, че тълкуванията се различават по отношение на обхвата на тази категория, въпреки че държавите-членки в повечето случаи са разтълкували тази категория в широк смисъл.⁷²

70 COM(2003) 334 final, 23.06.2003

71 Две държави-членки предоставят допълнително изясняване на описанието на тази категория проект в своите национални системи за оценка на въздействието върху околната среда.

72 COM(2003) 334 final.

Жилищното строителство, по-специално, често се включва в категорията „проекти за градско развитие“, както и спортните стадиони. В някои държави-членки тази категория включва и развлекателни центрове и мултиплексни кина. В една държава-членка тази категория проект включва също проекти за гробища, крематориуми за хора, разширяването на тематични и увеселителни паркове, и надземни пътища. Друг пример е, че проектите за градско развитие могат да включват изграждането на автобусни или тролейбусни паркове, паркинги или гаражни комплекси, спортни стадиони или уелнес центрове (със строителна площ над 0,5 хектара). И накрая, една държава-членка въвежда следните прагове, над които да се провежда оценка на въздействието върху околната среда: търговски центрове и супермаркети с площ по-голяма от 2 500 m²; независими обекти за паркиране с капацитет от повече от 300 превозни средства; футболни игрища и стадиони с капацитет по-голям от 2 000 места; кино комплекси с повече от шест екрана; школи за висше образование с капацитет над 500 студенти; университетски кампуси; църкви и други места за религиозно поклонение. Проектите за обекти в чувствителните зони трябва да се преценяват внимателно във връзка с тяхното въздействие върху околната среда.

При тълкуването на обхвата на приложение II (10) (б), трябва да се има предвид „широкия обхват и широка цел“ на Директивата за ОВОС.⁷³ Решението на Съда по дело C-332/04, *Комисията срещу Испания*, се занимава с критериите за подбор на проекти от приложение III въз основа на пример за тази категория проект. Случаят е за център за почивка (кино комплекс), който трябва да се изгради в градска зона. Съдът заключава, че националното законодателство, което изключва всички проекти за градско развитие в градските райони от тази проектна категория, възлиза на неправилно транспониране на проектна категория от приложение II 10 (б). Това е така, защото, като се има предвид размера, характера и местоположението на центъра (кино комплекс), не е можело да се изключи от самото начало, че не е вероятно да има значително въздействие върху околната среда. Ето защо, по отношение местоположение, проект за градско развитие трябва да се разглежда като проект, който е градски по своя характер, независимо от неговото местоположение.⁷⁴

За тази цел, тълкуването на тази проектна категория може да вземе предвид, наред с другото, следното:

(I) За проекти със сходни характеристики, като паркинги и търговски центрове може да се счита, че попадат в обхвата на приложение II (10) (б). Това може да е случаят, например, при автобусни гаражи или влакови депа, които не са изрично посочени в Директивата за ОВОС, но имат сходни черти с паркинги.

(II) Строителни проекти, като например жилищни комплекси, болници, университети, спортни стадиони, кина, театри, концертни зали и други културни центрове също може да се приеме, че попадат в тази категория. Основният принцип е, че всички тези категории проекти са от градски характер и могат да причинят подобни видове въздействие върху околната среда.⁷⁵

(III) Проекти, за които се отнасят понятията „градска“ и „инфраструктура“, като например изграждането на канализационни и водоснабдителни мрежи, също биха могли да бъдат включени в тази категория.

Проекти за схеми за интегриран градски транспорт (например паралелни дейности на различни места, за подновяване на автобусни линии, трамвайни линии, автобуси, трамваи и/или спирки на метрото), също биха могли да попаднат в тази проектна категория.

Държавите-членки могат да решат в техните национални системи за оценка на въздействието върху околната среда, че някои от посочените по-горе проекти (например, спортни стадиони или водоснабдителни мрежи⁷⁶, пречиствателни станции за питейни води и тръбопроводи за обработената питейна вода⁷⁷) попадат в други категории проекти на приложение II. Спазването на Директивата ще

73 Заявено по дело C-72/95, *Kraaijeveld and others*, и последователно подчертано в последващи решения на Съда.

74 COM(2003) 334 окончателно

75 Включително шум и смущения в трафика по време на строителната фаза, генериране на трафик по време на оперативната фаза, земеизкопи, увреждане на функцията на почвите чрез запечатване и визуално въздействие.

76 В най-малко една държава-членка, за канализационни и водоснабдителни мрежи, се счита, че попадат в приложение II (10) (й) „Съоръжения за междуселищни водопроводи“.

77 Те биха могли да бъдат квалифицирани като проекти приложение II (10) (б), въпреки че в някои случаи работата

бъде осигурено, независимо от това коя категория от приложение II се счита за приложима, при условие че тези проекти, които водят до значителни въздействия върху околната среда, не излязат извън обхвата на приложението на Директивата.

(в) Строителство на жп линии и интермодални транспортни съоръжения, и на интермодални терминали (проекти, невключени в приложение I);

(г) Строителство на летища (проекти, невключени в приложение I).

Тази категория на проекта може да се тълкува като включваща хеликоптерни площадки.

(д) Строителство на пътища, пристанища и пристанищни съоръжения, включително рибарски пристанища (проекти, невключени в приложение I)

По дело C-142/07, *Ecologistas en Acción-CODA*, Съдът постановява, че изключение за приложимостта на Директивата за ОВОС по отношение на градските пътища „не може да бъде прието“. Концепцията за „път“ в Директивата за ОВОС не прави разграничение по отношение на приложимостта му за това дали е частен или обществен. Това би било несъвместимо с нейния широк обхват за изключване на частни пътища. Във всеки случай, изискванията на Директивата за ОВОС трябва да се прилагат и за частни пътища (дело C 427/07, *Комисията срещу Ирландия*, параграф 28).

(е) строителство на вътрешни водни пътища, които не са включени в приложение I, канализационни дейности и помощ при наводнения.

По дело C-72/95, *Kraaijeveld and others*, Съдът тълкува тази проектна категория. В решението си той заяви, че „канализационни дейности и помощ при наводнения“ трябва да се тълкува като включващо дейности за задържането на вода и предотвратяване на наводнения, и следователно диги по плавателни водни пътища. Изразът „канализационни дейности и помощ при наводнения“ също да се тълкува като включващ не само изграждането на нова дига, но също така и промяната на съществуваща дига, с преместването, укрепването или разширяването и подмяна на дигата чрез изграждане на нова дига, независимо дали новата дига е по-здрава или по-широка от старата, или комбинация от такива дейности.

Тълкуването на Съда, че изменения на „канализационни дейности и помощ при наводнения“ също попадат в тази проектна категория трябва да се четат в контекста на времето на съдебното решение. По това време Директивата за ОВОС не съдържа конкретна разпоредба във връзка с изменения на проектите, изброени в приложение II, които биха отговаряли на днешната проектна категория от приложение II 13 (а) (Виж приложение II (13) (а)).

(ж) язовири и други съоръжения за събиране или дългосрочно съхраняване на вода (проекти, невключени в приложение I);

(з) трамвайни трасета, подземни и надземни железници, висящи линии или подобни линии от определен тип, използвани изключително или главно за превоз на пътници;

Има въпроси за това как да се тълкува „висящи линии или подобни линии от определен тип“ и дали тролейбусите попадат в тази проектна категория.

Ясно е, че приложение II 10 (з) се опитва да покрие транспортните средства, използвани изключително или главно за превоз на пътници, които се нуждаят от някакъв вид инфраструктурна работа, за да могат да работят на фиксирана линия, или, в случай на тролейбуси, надземна линия. Въпреки че тролейбусите не са изрично изброени, в духа на Директивата е да причисли надземните линии за тролейбуси като „подобни линии от определен тип“ и да включи тролейбусни

по обработването трябва да се разглежда като неразделна част от друга проектна категория (например резервоари, или дълбоко сондажи за водоснабдяване).

инфраструктурни проекти по проектна категория на приложение II 10 (з). Подобен подход може да бъде следван за градските кабинкови лифтове и въжени железници.

(и), нефтопроводи и газопроводи, както и тръбопроводи за пренос на потоци от CO₂ с цел геоложко съхранение (проекти, невключени в приложение I)

(й) Инсталации за водопроводи на дълги разстояния

Държавите-членки имат различни интерпретации на „дълги разстояния“, които също могат да зависят от вида на водопровода. Някои държави-членки правят оценка на всеки отделен случай, вместо да използват прагове.

В други държави-членки дългите разстояния се разглеждат в количествено отношение, например повече от 2 км, или над 20 км. Може да има случаи, когато дължината се оценява съвместно с диаметъра на тръбопровода, за да се определи значимостта на въздействието върху околната среда.

Във всеки случай, при определянето на прагове или оценка на въздействието на проекти за междуселищни водопроводи, съответните критерии, посочени в приложение III към директивата, следва да бъдат взети под внимание. Процесът на скрининг трябва да се основава не само на продължителността на проектите, но трябва да вземе предвид и всички съответни критерии, изброени в приложение III, напр. критерии за местоположение.

(к) крайбрежна дейност за борба с ерозията и крайбрежни съоръжения, които водят до изменение на бреговата линия, чрез изграждане например на диги, вълноломи, буни и други защитни съоръжения, с изключение на ремонт и реконструкция на тези съоръжения;

(л) добив на подпочвени води и изкуствен оборот на подземни води, невключени в приложение I.

За тълкуването на понятието „подпочвени води“, моля обърнете се към обяснението, дадено за категория на проекти по приложение I (11) по-горе.

По дело C-263/08, *Djurgården-Lilla Värtans Miljöskyddsförening* и като се отбелязва, че обхватът на Директивата е широк и целта е много широка, Съдът разглежда горепосочената проектна категория. Той постановява, че тя трябва да се тълкува в смисъл, че разпоредбите на точка 10 (л) от приложение II обхващат целия добив на подпочвени води и схеми за изкуствен оборот на подпочвени води, невключени в приложение I към посочената Директива, независимо от предназначението им. Това означава, че те също покриват схеми, които не включват последващото използване на тези подпочвени води (параграф 30). Съдът стига до извода, че „[проект], като разглеждания в основното производство, по отношение на извличане на вода, изтекла в тунел, в който има електрически кабели и повторното зареждане на почвата или скалите, за да се компенсира евентуалното намаляване на размера на подпочвените води, както и изграждането и поддръжката на съоръжения за отвеждане и презареждане, са обхванати от точка 10 (л) в приложение II към Директива 85/337, независимо от крайното предназначение на подпочвените води, и по-специално, независимо дали са подложени на последваща употреба“ (параграф 31).

(м) дейности за прехвърляне на водни ресурси между речни басейни, които не са включени в приложение I.

За тълкуването на понятието „речен басейн“, моля обърнете се към проектната категория на приложение I (12) от настоящия документ.

Дейности, свързани с производството на изкуствен сняг или лед с участието на добив и пренос на вода, може да бъдат предмет на проверка, преди да се определи дали попадат в обхвата на приложение II 10 (л) или (м). Това не засяга приложение II (12) (а), което обхваща проекти за ски

писти.

Приложение II (11) Други проекти

(а) Постоянни състезателни писти и писти за изпитване на моторни превозни средства;

Оценката на проекти в рамките на тази категория може да зависи от продължителността на пистата или местоположението ѝ. Съответно, в една държава-членка, оценката на въздействието върху околната среда е задължителна за постоянни състезателни писти и писти за изпитване на моторни превозни средства, ако пистите са с дължина 2 км или повече, докато скрининг ще се провежда в случай на постоянни състезателни писти и писти за изпитване на моторни превозни средства, когато са разположени в защитени територии, като Натура 2000, национални паркове или обекти на културното наследство под ЮНЕСКО.

(б) Съоръжения за обезвреждане на отпадъци (проекти, невключени в приложение I)

За дефиницията на „отпадък“, моля обърнете се към обяснението, дадено за категорията на проекта съгласно приложение I (9) по-горе.

За „обезвреждане на отпадъци“, моля обърнете се към обяснението, дадено за категория на проекти по приложение I (10) по-горе.

Депата са включени в тази проектна категория, както Съдът е постановил в решението си по дело C-121/11 *Pro Braine and Others*.

Закриването или рехабилитацията на депата е вероятно да има значително въздействие върху околната среда (например, чрез изграждането на физически съоръжения, както и за обработка на инфилтрати и/или депониране на газове, например метан). Тези въздействия обикновено следва да бъдат включени в доклада за оценка на въздействието върху околната среда, изготвен като част от първоначалното разрешение на депото. Ако това не е така, тогава или скрининг или пълна процедура за оценка следва да се извършва преди закриването или рехабилитацията. Тези процедури могат да бъдат част от, или в съчетание с, проверка на място и изготвяне на доклади, изисквани съгласно член 13 от Директива 1999/31 / ЕО относно депонирането на отпадъци.

(в) пречиствателни станции за отпадъчни води (проекти, невключени в приложение I);

(г) Утайки – места на отлагане;

Обработката и изхвърлянето на утайките може да бъдат тълкувани като обхванати от тази проектна категория.

(д) съхраняване на метален скрап, включително скрап от моторни превозни средства;

(е) съоръжения за изпитване на двигатели, турбини или реактори;

(ж) инсталации за производство на изкуствени минерални влакна;

(з) съоръжения за обезвреждане или унищожаване на взривни вещества;

(и) депо за метални отпадъци

Приложение II (12) Туризм и отдих

(А) Ски писти, ски влекаве и лифтове и съпътстващи дейности;

Праговете за тази проектна категория се основават главно на размера на проекта (например повърхността на проекта, дължина на пистите или почасовия капацитет на ски лифтове и кабинкови лифтове).

Например, в една държава-членка, оценка на въздействието върху околната среда се извършва за ски

писти по-дълги от 1,5 км, или които покриват площ по-голяма от 5 акра (около 2 хектара). Оценката се извършва за механични асансьори, с изключение на ски лифтове и монокабели на постоянна връзка с височина на наклона не повече от 500 м, с максимален почасов капацитет над 1800 пътници. В друга държава-членка, ски пистите и съоръженията за сняг подлежат на оценка на въздействието върху околната среда, ако проектът покрива полева площ от два хектара или повече. Извън полевата площ, те са предмет на оценка, ако зоната на проекта е 4 хектара или повече. Под тези прагове, проектите за ски писти и съоръжения за сняг са предмет на проверка за всеки отделен случай. Ски лифтовете са предмет на оценка, ако могат да транспортират повече от 1 500 пътници на час. Под този праг, за всеки конкретен случай се извършва оценка.

Праговете са по-ниски в друга държава-членка, където ски пистите, ски влеките, лифтовете и свързано с тях оборудване, подлежат на оценка на въздействието върху околната среда, ако те обхващат площ от над 1 хектар в застроената околност, или над 0,5 хектара извън застроените зони. За проекти в защитените зони, оценката е задължителна, независимо от праговете.

В допълнение, друга държава-членка въведе височината като алтернативен критерий. Следователно, оценката се извършва, когато площта на дейностите надхвърля 1 хектар или височината на всяка сграда или друго съоръжение надвишава 15 метра.

(б) марини;

(в) ваканционни селища, хотелски комплекси извън урбанизирани територии и съпътстващи дейности;

(г) постоянни къмпинги и каравани;

(д) тематични паркове.

Категорията на проекта „тематични паркове“ е сред тези, за които информация е трудно да се намери. Повечето държави-членки са транспонирали тази проектна категория, както е определено в Директивата за ОВОС, без да се уточнява проекта допълнително (например размер на проекта и цел).

Както беше отбелязано вече, текстът на Директивата за ОВОС, показва, че неговият обхват е широк и целта му е много широка.⁷⁸ Следователно, паркове, различаващи се по предназначение, размер, местоположение, степен на запечатването на почвата и очакван брой на посетителите, може да се счита, че попадат в рамките на тази проектна категория. При вземането на решение дали даден проект попада в обхвата на приложение II (12) (д), се препоръчва да се има предвид следното:

(I) Темата или целта на парка не се определя от Директивата за ОВОС. В тази проектна категория могат да бъдат разработени паркове с развлекателни, образователни или информативни цели. Все пак трябва да се отбележи, че проектната категория „тематичен парк“ е вписана в приложение II (12) под заглавието „Туризм и отдих“ . Например парк, който има специфична тема или една или няколко атракции, като увеселителен парк, следва да се разглежда като тематичен парк. Зони, планирани за отдих, базирани на или свързани с дадена тема също трябва да бъдат обхванати от тази проектна категория. Например, водни паркове и зоологически градини⁷⁹ трябва да се счита, че попадат в тази проектна категория.

(II) Спортни стадиони, по принцип няма да бъдат включвани в приложение II (10) (б) „проекти за градско развитие“. Въпреки това, някои държави-членки могат да решат в техните национални системи за оценка на въздействието върху околната среда, че спортните стадиони попадат в категорията „тематични паркове“. Ще бъде осигурено спазването на директивата, независимо от това, коя категория на приложение II се счита за приложима, при условие че тези проекти не бягат от обхвата на приложение на Директивата.

⁷⁸ Заявено по дело C-72/95, *Kraaijeveld and others*, както и в дело C-227/01, *Комисията срещу Испания*

⁷⁹ Член 2 от Директивата за зоопарковете (Директива 1999/22 / ЕО на Съвета от 29 март 1999 година относно държането на диви животни в зоологически градини, ОВ L 94, 9.4.1999 г., стр. 24) определя „зоологически градини“ като „всички постоянни съоръжения, в които видове диви животни се отглеждат за показ на обществеността за 7 или повече дни в годината, с изключение на циркове, магазини за животни и обекти, които държавите-членки освобождават от изискванията на настоящата директива, на основание, че те не показват значителен брой животни или видове на обществеността и че освобождаването няма да застраши целите на настоящата Директива“.

(Ш), приложение II (12) (д) може да се счита, че включва голф игрища.

В някои държави-членки винаги се изисква оценка на въздействието върху околната среда за проекти за голф игрища, а в други се изисква оценка над специфични прагове въз основа на площ, обхваната от проекта или от броя на дупките (например 10 хектара, 45 дка в друга държава-членка или 18 дупки). Друг пример е изискване за скрининг за голф игрища с 9 или повече дупки.

Приложение II (13)

(а) Всяка промяна или удължаване на проектите, изброени в приложение I или приложение II, вече разрешени, изпълнени или в процес на изпълнение, които могат да имат значително вредно въздействие върху околната среда.

Директива 85/337/ЕИО не покрива изрично изменения на съществуващи проекти, с изключение на „Изменения на проектите, включени в приложение I и проектите в приложение I, предназначени изключително или главно за разработване и тестване на нови методи или продукти и които не се използват за повече от една година“ (приложение II (12)).

Директива 97/11/ЕО на Съвета изменя Директива 85/337/ЕИО на Съвета с цел включване на изменения на съществуващи проекти по приложение I и приложение II в приложение II (13): „всяка промяна или удължаване на проектите, изброени в приложение I или приложение II, които вече са разрешени, изпълнени или в процес на изпълнение, което може да окаже неблагоприятно въздействие върху околната среда.“

Директива 2003/35/ЕО, която изменя Директива 85/337/ЕИО и влезе в сила на 25 юни 2005 г., въведе нова категория към приложение I (22)⁸⁰, включваща промени или разширения на проектите, изброени в приложение I, когато такава промяна или удължаване сами по себе си отговарят на праговете нива, ако има такива, определени в приложение I. Следователно тези изменения в проекта, трябва да се подложат на оценка на въздействието върху околната среда в съответствие с член 4 (1) от Директивата. Промени или разширения на съществуващите проекти, невключени в приложение I (22), попадат в приложение II (13) (Виж каре 1).

Еволюцията във времето на текста на Директивата за ОВОС относно проектните изменения отразява съдебната практика на Съда по този въпрос. На няколко пъти Съдът е разгледал въпроса дали даден проект следва да се тълкува като нов проект или изменение на вече съществуващ такъв, и как проектът е обхванат от изискванията на членове 4 (1) и 4 (2) от Директивата.

„Вече разрешен“ по смисъла на приложение II (13) означава, проект, за който е дадено разрешение за осъществяване.

По дело *C-2/07 Abraham and Others*, Съдът заключава, че точка 12 от приложение II, във връзка с точка 7 от приложение I, към Директивата за ОВОС (в оригиналната им версия)⁸¹, трябва да се разглеждат като включващи дейности за промяна на съществуващо летище. Ето защо, дейности по изменение на летище с дължина на основната писта 2 100 метра или повече, са не само дейности за разширяване на пистата, но и всички дейности по сградите, съоръженията или оборудването на това летище, където те могат да се разглеждат, по-специално, поради своето естество, значение и характеристики, като изменение на самото летище. Такъв е случаят по-специално за дейностите, предназначени да увеличат съществено дейността на летището и въздушния трафик.⁸²

По дело *C-72/95, Kraaijeveld and others*, съдът намира, че изразът *канализационни дейности и дейности по наводнения*, посочени в точка 10 (д) от приложение II към Директива 85/337/ЕИО (преди измененията с Директива 97/11 / ЕО), следва да се тълкува като включващ не само изграждане на нова дига, но и промяна на съществуваща дига, включваща нейното преместване, укрепване или

80 Приложение 1 (22) става приложение I (24) след изменението на Директивата за ОВОС с Директива 2009/31 / ЕО

81 Точка 12 от приложение II на Директива 85/337 / ЕИО да се чете: „Изменения на проектите, включени в приложение I и проектите в приложение I, предназначени изключително или главно за разработване и тестване на нови методи или продукти и които не се използват за повече от една година.“ Този текст частично съответства на приложение II (13) от настоящата Директива за ОВОС

82 Дело *C-2/07 Abraham and Others*, параграфи 33, 34, 36, 40, оперативна част 2. Това тълкуване по никакъв начин не поставя под въпрос факта, че Директива 97/11 ОВОС заменя точка 12 от приложение II директивата за ОВОС 85/337 с нова точка 13.

разширяване и подмяна на дига, чрез изграждане на нова дига на мястото, независимо дали новата дига е по-здрава или по-широка от старата, или комбинация от такива дейности (параграф 42). Следва да се отбележи, че по времето, когато Съдът излиза с решение, приложение II (13) не е било в Директивата за ОВОС. Ето защо Съдът тълкува тази модификация в контекста на основната категория на проекта, т.е. приложение II (10) (д).⁸³

В контекста на приложение II (13), може да възникне въпрос за това как да тълкуваме възстановителни дейности и дали такива рехабилитационни схеми ще попадат в тази категория на проекти. Схемите за рехабилитация може да се делят на две категории.

Първата категория обхваща случаите, в които рехабилитацията е не повече от подновяване на износени или развалени части. Тя може да се разглежда като поддръжка в голям мащаб. Когато проектът е бил рехабилитиран, той е толкова добър, колкото ако е новопостроен, но не се различава от или не е по-обширен от първоначалния проект. Предмет на две възражения, за този вид рехабилитация не се счита, че влиза в обхвата на Директивата.

(I) Първото възражение е, че рехабилитацията може да включва използването на нови материали за замяна на оригиналните, въпреки че капацитетът на мрежата остава непроменен. Например, циментови или пластмасови тръби могат да бъдат използвани вместо железни, медени или глинени такива. Строго погледнато, това трябва да се счита за промяна на първоначалния проект.

(II) Второто възражение възниква, ако дейностите, необходими за извършване на проекта за рехабилитация, ще бъдат необичайно разрушителни (по отношение на критериите за скрининг от приложение III). Например, може да е необходимо да се унищожи защитено местообитание, за да се получи достъп до заровени съоръжения, като тръбопроводи. Що се отнася до Директивата за местообитанията, би било възможно да се разчита на оценката на член 6. Местообитания, защитени съгласно националното законодателство, могат да бъдат в по-слаба позиция, и тук също Директивата за ОВОС може да бъде използвана, ако наистина има промяна в първоначалния проект (например различни видове тръби).

Втората категория рехабилитация може да включва някакъв ремонт или поддръжка (както по-горе), но основната ѝ характеристика е, че тя променя или разширява проекта по някакъв начин. Например, разширяване на канализационна система или добавени помпени станции, или увеличен капацитет. Това би означавало промяна или удължаване и така проектът ще попадне в обхвата на Директивата и би бил необходимо скрининг. Това не означава, че непременно ще се изисква пълна оценка на въздействието върху околната среда. Това ще зависи от конкретния случай и ще трябва да се разглежда в светлината на критериите за скрининг на приложение III.

(б) Проекти в приложение I, предприети изключително или предимно за развитие и изпитване на нови методи или продукти, които не се използват в продължение на повече от две години.

4 Таблица на дела

Court of the European Union

Дело С-431/92, *Европейските общности срещу Федерална република Германия*, ECLI:EU:C:1995:260

Дело С-133/94, *Комисия на европейските общности срещу Кралство Белгия*, ECLI:EU:C:1996:181

Дело С-72/95, *Kraaijeveld and others*, ECLI:EU:C:1996:404

Дело С-392/96, *Комисията срещу Ирландия*, ECLI:EU:C:1999:431

Дело С-435/97, *WWF and Others*, ECLI:EU:C:1999:418

Дело С-287/98, *Linster and Others*, ECLI:EU:C:2000:468

Дело С-227/01, *Комисията срещу Испания*, ECLI:EU:C:2004:528

Дело С-87/02, *Комисията срещу Италия*, ECLI:EU:C:2004:363

Дело С-127/02, *Waddenvereniging and Vogelbeschermingsvereniging*, ECLI:EU:C:2004:482

Дело С-201/02, *Wells*, ECLI:EU:C:2003:502

Дело С-290/03, *Barker*, ECLI:EU:C:2006:286

Дело С-508/03, *Комисията срещу Обединеното кралство*, ECLI:EU:C:2006:287

Дело С-332/04, *Комисията срещу Испания*, ECLI:EU:C:2006:180

Дело С-255/05, *Комисията срещу Италия*, ECLI:EU:C:2007:406

Дело С-66/06, *Комисията срещу Ирландия*, ECLI:EU:C:2008:637

Дело С-2/07, *Abraham and Others*, ECLI:EU:C:2008:133

Дело С-142/07, *Ecologistas en Acción-CODA*, ECLI:EU:C:2008:445

Дело С-427/07, *Комисията срещу Ирландия*, ECLI:EU:C:2009:30

Дело С-549/07 *Wallentin-Hermann*, ECLI:EU:C:2008:771

Дело С-473/07 *Association nationale pour la protection des eaux et rivières and OABA*, ECLI:EU:C:2009:30

Дело С-75/08 *Mellor*, ECLI:EU:C:2009:279

Дело С-205/08 *Alpe Adria Energia*, ECLI:EU:C:2009:767

Дело С-255/08, *Комисията срещу Нидерландия*, ECLI:EU:C:2009:630

Дело С-263/08, *Djurgården-Lilla Värtans Miljöskyddsförening*, ECLI:EU:C:2009:631

Дело С-50/09, *Комисията срещу Ирландия*, ECLI:EU:C:2011:109

Дело С-275/09, *Brussels Hoofdstedelijk Gewest and Others*, ECLI:EU:C:2011:154

Дело С-435/09, *Комисията срещу Белгия*, ECLI:EU:C:2011:176

Дело С-585/10, *Møller*, ECLI:EU:C:2011:847

Дело, С-121/11, *Pro Braine and Others*, ECLI:EU:C:2012:225

Дело С-260-11, *Edwards and Pallikaropoulos*, [EU:C:2013:221]

Дело С-420/11, *Leth*, ECLI:EU:C:2013:166

Дело С-244/12, *Salzburger Flughafen*, ECLI:EU:C:2013:203

Дело С-531/13, *Kornhuber and Others*, ECLI:EU:C:2015:79